

Zivot

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • MÁJ • KVĚTEN • MAJ • ČÍSLO 5/1981 ROČNÍK 24 CENA 2 ZŁ

Usmialo sa milé slniečko nad krajom Klepára, dedinky to v hornatých stranach našich ležiacich. Na zlatých perutiach jeho prileteľ jasné, veselé ráno prvého mája. Ó aké milé spomienky viažu nás k mesiacu tomuto! Teraz obhalil prírodu šat svatočný, pod ktorým prúdi mocne jej bujarý život; teraz tepna božej prírody bije najmocnejšie. No vrchovaté kraje naše len podľa mena a chýru takrečeno znajú krásu a milotu tohto mesiaca; kolko ráz opari neskorý mráz už skvítnutú flóru, takže jej listy smutne opadajú! A preto klepár dvojnásobne môže sa radovať tomuto prvemu dňu mája, že i k nemu vyjasnený a svetlý zavítal. Ale milota prvého mája ešte tým silnejšia je, že dnes je deň boží, nedela.

Cez šumnú, čistučkú dedinku vlečie sa hradská cesta. Milo je po nej chodiť, zvlášť v jar, keď už obschlo a prášíť sa po nej počina. Vtedy všetky klepárske deti vytiahnu a vyhľadajú na nej obschnuté miestečko, zabávajú sa na „zubatom“ slniečku. U každého gazu na prednomi nachodí sa malá záhradka, v ktorej pestujú sa maliny, a kde majú dievčatá, aj kvetiny. Práve vprostred dediny, akoby ho bol namaľoval, stojí úhladný domec Jána Plevu, najlepšieho klepárskeho gazu. Na štite pokrovu, k hradskej obrátenom, vidno malý výhľad, ktorým von vyzerá na porisko nasadená trávna koša; na nej si štebocú ránom lastovičky.

V malej, úhladnej záhradôčke kvitne už tulipán aj biely narcis. Pri ňom do zeme zasadene sú dva smrečky, a to také vysoké, že chéu až hálku na domme presahovať. Pyšne sa vypinajú v neobyčajnom kroji svojom. Kóra z nich je sice odretá, ale nie úplne, lebo zanechané jej zdrapy tvoria utešené cirády, aké na žiadnej halienke mládenca krajčír ešte nevyšiel. Korunka smrečka je zmenšená, len práve jej ihlanovitý koniec nechala ukrutná sekera; ale kolko na nej ihličiek, toľko aj farebných pestrých stružín, toľko malovaných, olejkovaných stužiek. Jarný vetrik koketne pohráva si s ozdobenou korunkou smrečka. To sú, hľa, máje! Prvý máj — teda i mládenci postavili

klepárskym dievčencom máje. Klepársky hájnik dosť sa po hore nasledil (včera celý deň bol tam), že niektorého pri stínaní smrečka dolapí. Hej, keby sa mu to bolo zdarilo, bolže by to drahý a pamätný máj! No hájnik je hájnikom a mládenci sú mládenci. Čo by si ten nohy zodral po kolená a čo by si oči vyočil, nepostihne žiadneho mládenca pri stínaní májov.

Pyšne stojia máje v cudzej pre ne pôde. Škoda, že po jednodňovej sláve musí na ne prísť neomylné zahynutie. Kedy to tí mládenci zasadili? Hja, robili to, i zasadili každý osebe, potajomky v

ko si ešte odpočíva. Vie, že so všetkým sa môže na ženu spolahnúť, prečo by si teda odpočinku neprial aspoň v tú božiu nadelu, keď v stredyždni aj tak dosť nakniše sa? No ten spánok Plevov predsa je len akoby zajačí; je to viac len polospánok, ten unavujúci a nie posilňujúci, keď telo odpočíva sice, ale duch akoby opušťal biedny stan tela — blúdi po výsi i hlubke bied a starosti ľudských. I Pleva, hoci má oči zavreté, predsa mysel jeho ktoviekde blúdi. Z jeho dumania vytrhlo ho dosť silné klepnutie obloka. Pozrie ta, vidi pri ňom na lavici

očami do záhradky na vysoké máje. Živost dojmu bola taká silná, že zabudnúc na opatrnosť panenského studu, ruku od pŕs odtrhla a zatlapkala radosne rukami a smiala sa, až jej slzy do očí nabehlí.

„Zuza, Zuza, pozriže, čo to máme! Tvoj je ten väčší a môj bude menší. Ale sú cifrovane! Ja viem, kto ich robil, lebo žiadon sa v tom nevzná tak dobre, ako tvoj Janko Svoreň. A ten môj zas robil — ale to nejdem povedať.“

Zuzka pribehla teraz z kuchyne, pretvárajúc sa, akoby nebola predtým ani len pozrela do záhradky, ba akoby ani nevedela, že kedysi i máje bývali na svete. Teraz mohla sa na vrab sestrin dosýta nadávať, už nik nemohol ju z pochabosti a márnivosti upozorňovať, keď ju iní na ne upozornili. V dome ešte všetci spali spánkom spravodlivých, keď Zuzka ukradomky do záhradky kukla a od tých čias od radosti ani len oka nezažmúrila. Keď Katra hádala majstra toho mája, musela utrafiť na toho pravého, lebo by ju Zuzka za to zlaté slovičko, vlastne meno, bola od radosti zjedla. Už ju checela oblapiť a tuhý bozk na tie okrúhle lica vtisnút, keď z posteľ ohľasil sa barytonom otec:

„Katrúša, zapri oblok. Milá moja dievča! Ešte len nedávno slabikár s kohútom nosila a už na máje a iné pletky myslí. Zapri, dievča, chytro, ludia tvás vezmú v reč. No a ešte sa bude v košeli vytŕcať. Modlila si sa už? Aha, vidiš, ako ti tvár horí, znak toho, že ešte nie. Chyť kničku a pomodli sa!“

Zahanbená Katra prichlopila oblok, zahodila si na holé hrdeľko šatku a chytila sa do modlenia. MySEL blúdila ešte vždy v záhradke okolo mája. Otvoriac oblok, oprela sa laktami oň a vystrčilo vyspatú, sta pivónia červenú tváričku von.

Na hrdeľku slabý zážeh pableskov, ktoré neuspeli ešte tohto roku väčšimi zapálili jemnú farbu dievčatka; zato ale keď len slabo zviazaná košielka na hrudi dievčiny sa troška roztvorí, vykukne ihneď stadiál oslepujúca farba padnutého snehu. Ale dievča nedá vnady svoje na odiv postaviť, ono do hrsti stiahlo si roztvorené na prsiach košelu a pozera radosťou iskriacimi sa

POKRAČOVANIE NA STR. 5

Kresba: K. Iwanicka

MARTIN KUKUČÍN MÁJE

noci, aby to nik nevidel. Len ráno pretvárajú sa dievčence, akoby sa divili, odkiaľ ten máj prišiel, akoby na prvý máj celkom boli zabudli. Šťastné dievča, ktoré pred svojím obločkom nájde ráno toto milé prekvapenie! Často ani rodičia nevedia, kto ho postavil, a od dcéry sa pýtať — to by bolo narušenie dobrých mravov. Ešte iba svitá a už dievčence, hneď ako z posteľ vyskočia, bežia k obloku a vyzerajú máj. Nejednej sa srdce kŕčovite stisne, viďiac, že darmo hľadala, že pre ňu mája ešte niet. U Plevov už iba gazda spí. Matka už dávno vstala i s dvoma dievčatami, aby, ako v nedelu patri, jedno-druhé usporiadali. Pleva, v povedomí správnosti ženičky svojej, slad-

Tohoročný prvomájový sprievod bol vo Varšave iný ako doposiaľ: bez tribún, bez falošného patosu a umelého nadšenia. Za zvukov "Varšavanky" prvomájový sprievod sa vydal Královskou ulicou. V čele sprievodu išli predstaviteľia najvyšších stranických a vládnych inštitúcií so Stanislawom Kaniom, Henrykom Jabłońskim a Wojciechom Jaruzelskym. Spolu s nimi — obojári robotníckeho hnutia. Učastníci manifestácie položili kvety na Hrobe neznámeho vojaka a pri pamätníku Hrdinov Varšavy. Prvomájová manifestácia v hlavnom meste a v iných poľských mestách bola poctou pre uľachtilé, vlastenecké a revolučné tradicie Poliakov.

ATENTÁT NA PÁPEŽA JÁNA PAVLA II.

Správa o zločinnom atentáte na život pápeža Jána Pavla II. sa bleskovo rozšírila všade a spôsobila hlboký otrás. Bol to náhly, neočakávaný úder pre všetkých ľudí bez ohľadu na vierovyznanie, rasu buď národnosť.

Nieto slov na vyjadrenie bôlu a protestu. Bôlu, lebo bol spáchaný atentát na krištáľového ľ科veka, ktorý svoju autoritútu účinne šíril najlepšie vzory konania ľudí na tejto zemi. Protest proti tým, ktorí plodia zlo a páchajú nepravosť.

13. máj 1981 je ďalšou a asi najväčnejšou výstrahou ľudu. A keď potom, čo sa stalo v tento deň, svierte ne-

jaká nádej, bude to znamenať, že viera v ľudu tohto pápeža a velkého Poliaka musí zvíťaziť.

PÁPEŽ JÁN PAVOL II. v tradičnom veľkonočnom posolstve, ktoré prednesol z balkóna chrámu sv. Petra v Ríme povedal: Cirkvi a svetu posielam vrelé a srdečné želania mieru, opravidľového a trvalého mieru. Adresujem tieto blahoželania všetkým, ktorí žijú v nepokoji, v napäti a strachu, jednotlivcom a národom a najmä tým, ktorým takýto mier je najpotrebnejší.

9. MÁJA v Deň víťazstva sa v celom Poľsku konali slávnosti pri príležitosti 36. výročia víťazstva nad nemeckým fašizmom. Všetci mieru-milovní ľudia vzdali čest hrdinom, ktorí odozvadli svoje životy za mier a slobodu všetkých národov Európy.

VO VARŠAVE sa konalo 3. plenárne zasadanie Ústredného výboru Zjednotenej ľudovej strany. Počas zasadania prerokovali situáciu ZES vo svete pôsobnosti po 8. Kongrese, zvolili nového predsedu ÚV ZES Stefana Ignara, nové Predsedníctvo a Sekretariát ÚV ZES a zároveň prijali uznesenie, ktoré vytyčilo smery pôsobnosti Ľudovej strany v súčasnej politicko-hospodárskej situácii.

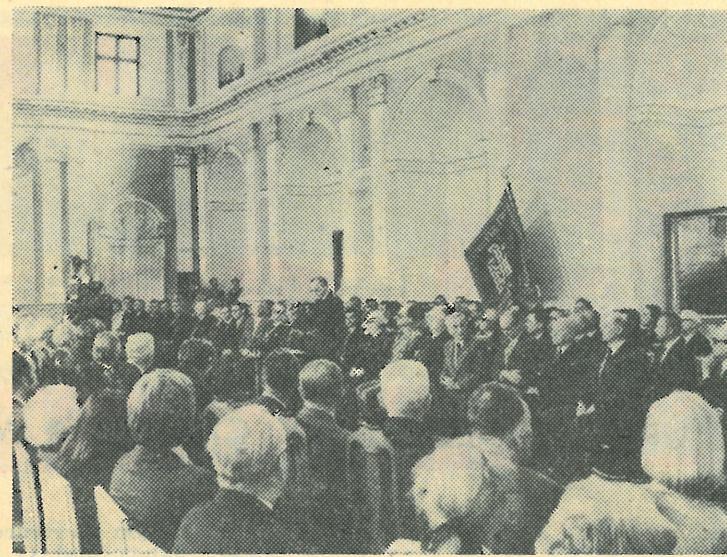
V BERLÍNE rokoval X. zjazd Jednotnej socialistickej strany Nemecka. Delegáti, ktorí reprezentovali vyše 2 mln členov strany, jednohlasne podporili vedenie, keď opäť zvolili Ericha Honeckera za generálneho tajomníka. Zjazd prijal smernice týkajúce sa rozvoja krajiny na roky 1981—85. Priebeh zjazdu, ktorý sa konal za prítomnosti 125 zahraničných delegácií, svedčil o plnej podpore pre bratské spojenectvo medzi NDR a národom Sovietskeho zväzu a iných socialistických krajín. Na čele delegácie PZRS stal člen Politického byra, tajomník ÚV Kazimierz Barcikowski.

III. ZJAZD ZPSM. V kongresovej sáli PKaV vo Varšave päť dní rokoval III. mimoriadny zjazd Zväzu poľskej socialistickej mládeže. Zúčastnilo sa ho 1600 delegátorov, ktorí reprezentovali skoro dva milióny členov zväzu.

V živej diskusii zodpovedajúcej aktuálnym problémom, s ktorými zápasí mládež, hovorili delegáti zo všetkých prostredí reprezentovaných v ZPSM. Schválili rád zjazdových dokumentov, v tom uznesenie II. zjazdu. Zvolili nové vedenie organizácie. Za nového predsedu Ústredného výboru ZPSM bol zvolený Jerzy Jaskiernia — dlhorocený mládežnícky činiteľ, posledný prvý tajomník stranického výboru PZRS na Jagellonskej univerzite v Krakove, za podpredsedov boli zvolení: Wiesław Osuchowski, Jarosław Klima, Roman Kubalok, Tadeusz Rzepecki, Mirosław Demczuk.

POLSKO malo koncom roka 1980 35,759 mln obyvateľov, z toho 21,002 v mestach a 14,757 na vidieku.

NAJVÄČŠIM MESTOM na svete je podľa údajov OSN Šanghaj, ktorý má 10,8 mln obyvateľov. Za ním nasleduje Mexico — 8,9 mln a Tokio — 8,5 mln.

Pri príležitosti 190. výročia 3. májovej konstitúcie, ktorú "západná Európa nazvala bezkrvou demokratickou revolúciou, v celej krajine sa konali mnohé manifestácie a podújatia, ktoré nadzvávali na najuľachtiejsie tradicie poľskej histórie. Vo Varšave vo Veľkom divadle sa uskutočnil slávostný koncert ktorého sa zúčastnili najvyšší politickí a štátni zástupcovia.

Na Kráľovskom zámku v Senátorskej sáli sa konalo slávnostné stretnutie (na snímke), ktoré zorganizoval Ústredný výbor Demokratickej strany.

ÚVERY. V Paríži skončili rokovania, uskutočnené za účasti poľskej delegácie, predstaviteľov 15 západných krajín, ktoré sú hlavnými veritelnmi Poľska. V sídle francúzskeho ministerstva financií v Luvri podpisali dohodnutý protokol o poľskom záhlolení, ktorý odporúča vládam 15 krajín odročiť alebo refinancovať 90% pripadajúcich na tento rok splát úverov aj s úrokmi.

Okrem toho predstaviteľia krajín veritelia dohodli, že kladne prešetria otázku splácania úverov, ktoré by mali byť zaplatené v rokoch 1982 a 1983. Za týmto účelom rozhodli zvolať v Paríži nové rokovania v druhej polovici septembra t.r.

Pripomeňme tiež, že v Londýne prebiehajú rozhovory poľských predstaviteľov s obchodnými bankami týkajúce sa splácania úverov, ktoré nemajú vládne záruky.

VLÁDNY PROJEKT racionalného obhospodárenia pracovných sil o.i. predpokladá, že časť pracovníkov bude preložená do inného zamestnania, pričom zachovajú osobitné práva. Dostanú ich tí, čo budú pracovať v závodoch, ktoré majú podstatný význam pre hospodárstvo, na súkromných gazdovstvach, v remesle a podnikoch poskytujúcich služby obyvateľstvu. Projekt je konzultovaný s odbormi.

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA A SOCIÁLNEJ STAROSTLIVOSTI vypracovalo perspektívne smery činnosti zdravotníctva do r. 1990. Konštatuje sa v ňom o.i., že jeden lekár internista by mal ošetrovať 2—3 000 obyvateľov, detský lekár — 1 000 obyvateľov, zubný lekár 2—3 000 obyvateľov.

S ČIM NA POLIA? Továreň na výrobu poľnohospodárskych strojov Agromet v Strzelcoch Opolských plánuje zvýšiť výrobu vyorávačov zemiakov na konský poľah zo 7,5 tis. v min. roku do 12 000 kusov v tomto roku, elevátorových vyorávačov s traktorovým pohonom — z 18,6 tis. na 20 tis.; okrem toho továreň vyrobí 1500 zemiakových jednoriadkových kombajnov Anna.

ROZPUSTNÉ „SKLENÍKY“. V Leningrade býla zahájena výroba syntetických fólií, ktoré se v určitých podmínkach rozpouštia. Za jarnich mrazíků chráni rostliny pred zmrznutím. Jakmile se otepľí, začne fólie „tát“. Tím zkracuje dobu nutnou pro vzkličení rostlinných kultur. Pôdu neznehodnocuje, protože zcela zmizí v dôsledku činnosti mikroorganismov.

MOJE REFLEXE

V posledných dňoch dubna byla uverejnená dôležitá zpráva, očekávaná nejenom členy strany. 10. zasedání ústredného výboru PSDS rozhodlo, že IX. mimořádný sjezd strany bude zasedadat ve dnech 14. až 18. července t.r. Nezávisle na jiných dôležitých rozrodenutích tohto plenárneho zasedania a na celé řadě témat z výpovědi na tribuně zasedání (které částečně známe) k promýšlení, jednohlasně schválené rozrodenutí o termínu sjezdu způsobil, že náplň zasedání se stala konkrétní a aktuální.

Počátkem května letošního roku byly uverejneny programové zásady na sjezd strany. Plný název zní: Programové zásady rozvoje socialistické demokracie, upevnění vedoucí úlohy PSDS při výstavbě socialismu a stabilizaci společenské a hospodářské si-

tuace země. Návrh na tento dokument ústrední výbor Polské sjednocené dělnické strany předkládá ke všeobecné stranické a celonárodní diskusi. V situaci, v níž se nyní nacházíme, dokument jistě vyvolá velký zájem. Zkrácený text tohoto dokumentu uveřejníme v červnovém čísle Života.

Je zcela samozrejmé, že obzvláštní pozornost budeme všichni věnovat při čtení téma odstavcům programových zásad, které pojednávají o stabilizaci společenské a hospodářské situace. Jsme již všichni unaveni všedním dnem a toužíme po tom, aby podle slov předsedy vlády „světýlko na konci tunelu“, v němž se ocitla naše země, se zvětšovalo. Úloha strany, řídící síly ve státě, je obrovská v díle nápravy Polské lidové republiky, a tedy na její mimořádný sjezd, obtížený proto zvláštním posláním, se soustředuje všeobecná pozornost.

V reflexech z plenárního zasedání nelze opomenout skutečnost, že za členy politického byra byli zvoleni dva dělníci. Stranické rady soudí, že v ústředních orgánoch strany zástupci

dělnické třídy musí mít svá stálá místo a dle mého úsudku by tam měli zasedat také skuteční zástupci zemědělců; podkreslilo by to důležitou úlohu a přítomnost strany ve vesnicích.

Také na tomto plenárním zasedání se s celým důrazem vrátila otázka důsledného zúčtování se členy PSDS ve vedoucích funkcích za učinené chyby a zpronevěry. Po zhodnocení dosavadního průběhu a urychlění postupu prací spojených s problémem odpovědnosti, byla vytvořena zvláštní komise. Do konce června má prověřit rozsah viny těchto lidí a určit stupeň jejich odpovědnosti. Plná realizace tohoto úkolu bude nejenom splněním požadavků členů strany, ale i potvrzením, že odnova je důsledně plněna. Zúčtování sejmě, ze sjezdu projednávání meritum této otázky, což umožní hlubší analýzu příčin, které vedly k tomuto stavu ve straně i ve státě.

SEJM ZAMĚDĚLCŮM

Počátkem května t.r. kladně vyvrátilo zápolení zemědělců s orgány

státní moci o právo na registraci odborových svazů zemědělců. Sejměm schválené zákony o odborových svazech soukromých zemědělců a registraci zemědělských kroužků způsobem přijatým pro zaměstnanecké odborové svazy rozhodly o tom, že mnohaměsíční rozeprá se skončila tak, jak chtěli ti, kteří nás „živí a brání“. Budou mit svoje odbory zemědělců soustředění v „Solidaritě“ jak rovněž ti, kteří zemědělských kroužků a možná, že vznikou ještě jiné. Nevidím v tom nic zlého... Takové odbory mohou totiž skutečně působit jak na rozvoj zemědělské výroby, tak také na plnou obrodu vesnické samosprávy.

Tato právní úprava má přechodný charakter, umožňuje rychlou registraci. S konečnou platnosťí tyto záležitosti upraví zákony o odborových svazech a zemědělské samosprávě. Není třeba se obávat, že rozsah působnosti odborových svazů zemědělců bude v budoucnu jakýmkoliv způsobem omezen.

ČSSR

-významné výsledky -nový program

Významnou udalosťou v živote Československa, ale aj medzinárodného komunistického a robotníckeho hnutia bol XVI. zjazd Komunistickej strany Československa, ktorý sa konal v druhom apríle v týždni tr. v novom paláci kultúry v Prahe. (O zjazdových uzneseniacach sme písali v minulom čísle Života).

Základnými dokumentmi, ktoré zjazd prerokoval a schválil vo svojich uzneseniacach bola Správa o činnosti strany a vývoji celej spoločnosti od XV. zjazdu KSC a ďalších úlohach strany, prednesená generálnym tajomníkom ÚV Gustavom Husákom, ako aj správa o hlavných smeroch hospodárskeho a sociálneho rozvoja ČSSR na roky 1981—1985, prednesená členom predsedníctva ÚV a predsedom Lubomírom Štrougalom.

Z týchto dokumentov, ktoré sú analýzou dosiahnutých výsledkov v období 1975—1980 a novým programom rozvoja ČSSR v rokoch 1981—1985 priňášame niekoľko základných údajov a čísel.

VÝSLEDKY ŠIESTEJ

PÁTROČNICE

V ROKOCH 1975—1980

● V šiestej päťročnici v Československu pokračoval rast spoločenskej výroby, zvýšil sa ekonomický potenciál krajiny, zlepšili sa životné podmienky pracujúcich. Svedčí o tom vzostup národného dôchodku, ktorý v roku 1980 dosiahol 453,6 miliard korún, čo je oproti roku 1975 o 20 percent viac. Jeho prírastok sa dosiahol v 90 percent rastom produktivity práce, ktorá za minulú päťročnicu stúpla o 17,6 percent.

● Priemyselná výroba sa zvýšila o 25 percent. Strojárska výroba vrátane elektrotechnického priemyslu vzrástla o 38,5 percent, chemického priemyslu o 30 percent.

● Vo všetkých odvetviach sa uplatňovali nové technológie, stúpla vybavenosť strojmi a technikou. Rozvinula sa výpočtová technika, výroba polovodičov a slabopruďovej techniky. Rozvinula sa výroba číslicovo riadených strojov a výroba zariadení pre jadrové elektrárne, strojov na spracovanie plastických látok a kaučuku. V porovnaní s minulou päťročnicou zdvihala sa výroba plastických látok.

● Stavebná výroba vzrástla o 25 percent, pokračovalo jej spriemyselnovanie cestou mechanizácie a prefabrikácie a zvýšila sa jej koncentrácia na najdôležitejších stavbách. Objem nákladnej dopravy stúpol o 25 percent. Bola rozvíjaná dopravná sústava, pokračovala výstavba autostrádnej siete. Praha má už 20 km metra, do používania sa odovzdalo autostrádu Praha—Brno—Bratislava. Novo sa elektrifikovalo 327 km železničnej trate a ich 215 km sa vybavilo automatickými zabezpečovacími systémami.

● Boli vybudované nové kapacity na ťažbu 15 miliónov ton uhlia ročne. Cel-

kom ťažba uhlia vzrástla o 50 miliónov ton. Do prevádzky sa odovzdalo nové elektáre s výkonom 4 300 MW, z toho 880 MW z jadrových elektrárn.

● Napriek niektorým klimaticky nepriaznivým rokom polnohospodárska výroba vzrástla oproti minulej päťročnici o 9 percent. Hektárová výnosnosť stúpla o 11 percent, a produktivita práce o 19 percent. V porovnaní s minulou päťročnicou v Československu sa výprodukovaťo viac jatočných zvierat o 1,2 milióny ton, vajec o 2,1 miliard kusov a mlieka o 1,6 miliard litrov. Vyrobilo sa dovedna 50,3 milión ton obilia teda o 3,5 milióna viac. Celkový objem hrubej polnohospodárskej produkcie, ktorý v minulej päťročnici predstavoval 370 miliard, sa zvýšil na 403 miliard. Trhová polnohospodárska produkcia vzrástla takmer o 47 miliard korún.

● Na národné hospodárstvo v ČSSR sa vynaložili investičné prostriedky v celkovej hodnote 716 miliard korún, čo je o tretinu viac ako v minulej päťročnici. Pritom podiel investícii do výrobcnej sféry znamenal takmer 65 percent. Objem výrobných fondov vzrástol oproti roku 1975 o 33 percent. 19 miliard bolo investované do vedecko-technickej a vývojovej základni.

● Priemerná mesačná nominálna mzda bez JRD tvorila v roku 1980 2 643 Kčs, teda o 399 korún viac, ako v roku 1975. Priemerna mesačná odmena družstevného rolníka stúpla o 521 korún na 2 640 Kčs. Priemerný stárobný dôchodok sa zvýšil o 232 korúny a dosiahol 1 85 Kčs.

● Celkové penažné príjmy obyvateľstva vzrástli za uplynulých päť rokov o 22,3 percent, a predstavovali 357 miliard korún. Pritom sociálne príjmy stúpli o 31,7 percent, a príjmy z miezd o 21,5 percent. Predaj tovarov v maloobchode v roku 1980 vzrástol oproti roku 1975 o 20,2 percent, potravinárskeho tovaru o 19 percent, z toho mäsa a mäsových výrobkov o 12,6 percent. Predaj priemyselných tovarov sa zvýšil o 21,2 percent.

● Prostriedky vynaložené na spotrebu obyvateľstva vzrástli v šiestej päťročnici o 31 percent, a dosiahli 625 miliard korún. V roku 1980 predstavovali na jedného obyvateľa 8 900 Kčs, čo je oproti roku 1975 zvýšenie o 1 670 korún.

● Bola zabezpečená všeobecná stárobdovnosť o matku, dieťa a mladé manželstvá. Prostriedky vynaložené na platnú materskú dovolenkú, prídatky na deti, novomanželské požičky a iné výnosnosti vzrástli oproti roku 1975 o 26,4 percent. Na dávky sociálneho, nemocenského a dôchodkového zabezpečenia a pomoc rodinám s deťmi bolo vynaložené v minulom roku 68,4 miliard Kčs, čo je takmer o tretinu viac ako v roku 1975.

● Pokračovala výstavba a modernizácia vysokých, stredných, základných a materských škôl, jasli, kultúrnych,

sportových, rekreačných a iných zariadení. Celkovo sa v roku 1980 vynaložilo na školstvo, kultúru, zdravotnú a sociálnu starostlivosť jednu štvrtinu národného dôchodku.

● Výdavky na rozvoj samého školstva vrátane investícií vzrástli v uplynulom období o 24 percent, na zdravotníctvo o 37 percent. Dovedna sa na rozvoj týchto oblastí vynaložilo 211 miliárd korún, ktorý v predchádzajúcom päťročnom období to bolo 181 miliárd.

● Počet študentov na stredných školách sa zvýšil o 92 tisíc a vysokoškolákov o 41 tis. Počet miest v jasliach sa oproti roku 1975 zvýšil o 30 percent, a dosiahol 111 tis. V materských školách bolo umiestnených 695 tis. detí, čo je o 220 tis. viac ako v roku 1975.

● Zlepšila sa starostlivosť o závodné stravovanie. Dnes ho využíva 42 percent všetkých pracujúcich. Okrem toho približne 70 percent detí, žiakov a študentov, sa stravuje v školských jedálňach.

● Veľké prostriedky boli vynaložené na rozsiahlu bytovú výstavbu. Za posledných päť rokov sa v ČSSR postavilo 647 tis. nových, moderne vybavených bytov asi pre dva milióny občanov, teda pre 13 percent obyvateľstva. V celom desaťročnom období sedemdesiatych rokov sa postavilo 1 262 300 bytov, tým sa do nových bytov prestalo každá štvrtá rodina.

SMERY

7. PÁTROČNICE

NA ROKY 1981—1985

„V 7. päťročnici chceme zabezpečiť proporcionalny rozvoj národného hospodárstva — povedal Gustáv Husák v správe na XVI. zjazde KSC — ďalej posilniť a modernizovať materiálno-technickú základňu našej krajiny, dosiahnuť ďalšie uplatnenie vedy a techniky vo výrobe a v súhlase s tým udržať a skvalitňovať hmotnú a kultúrnu úroveň života ľudí. Budeme ďalej upevňovať zväzok robotníckej triedy, družstevného rolnictva a inteligencie, zomknúť naše národy a národnosti, zvyšovať nás prínos pre prehľbovanie socialistickej ekonomickej integrácie, výrazne prospievať veci socializmu a miestru vo svete“.

● Smery 7. päťročného plánu predpokladajú rast národného dôchodku o 14 až 16 percent — to znamená, že bude oproti 6. päťročnici vyšší približne o 400 miliard korún.

● Priemyselná výroba sa v 7. päťročnici zvýši o 18 až 20 percent, a polnohospodárska výroba zhruba o 10 percent.

● Zdroje vyčlenené na rast osobnej spotreby a na spoločenskú hmotnú spotrebu sa v roku 1985 oproti roku 1980 zvýšia o 7 percent.

● V priemysle urýchlený bude rozvoj elektroniky, najmä mikroelektro-

niky a strojárstva. Výroba týchto odvetví sa zvýši o 33—35 percent, z toho výroba elektrotechnického priemyslu o 10 až 50 percent. Producia chemického priemyslu sa zvýší približne o 12 percent, a farmaceutického priemyslu o 37 percent. Producia ľahkého priemyslu zvastie o 15 percent.

● V uholnom priemysle sa má vziať 99—100 mil. ton hnedého uhlia a lignitu a 27—28 mil. ton čierneho uhlia. Dodávky priemyselných hnojív sa zvýsia o 8—10 percent.

● V polnohospodárskej a potravinárskej výrobe základnými smermi pozostáva ďalšie zvyšovanie sebestačnosti vo výrobe potravín, intenzifikácia, koncentrácia a špecializácia.

● Výroba obilia dosiahne v 7. päťročnici 55 milión ton. Rast rastlinnej výroby sa bude zvyšovať ročne o 2,8 percent, a živočíšnej o 1,3 percent. Zvýši sa producia objemových a bielkovinových krmív, využitie lúk a pastvin, zvastie pestovanie cukrovej repy a zemiakov. V chove rýchlejší bude zvastie hovädzieho dobytku, kde sú najväčšie rezervy v produkcii mäsa. Ďalej bude podporovaný chov hospodárskych zvierat na záhumienkach, u drobných chovateľov a zmluvný výkrm.

● Dodávky potravín na trh budú sa zvyšovať ročne priemerne o 2,2 percent. Zachovaná bude doterajšia ročná spotreba mäsa na obyvateľa na doterajšej úrovni. Zvýši sa spotreba mlieka a mliečnych výrobkov, ako i ďalších potravín. Výroba a nákup zeleniny a ovocia sa zvýši o 30—35 percent.

● Rozsah investičnej výstavby bude približne na úrovni 1981 r., teda vo výške 40—45 mld korún nákladov ročne. Novovznikajúce investičné potreby sa bude posudzovať z hľadiska potrieb budúcich rokov, keď sa ich bude uvádzať do prevádzky.

● Má byť postavených ďalších 550 tisíc nových moderných bytov a zmodernizuje sa 40—50 tisíc bytov.

● Výroba elektrickej energie má dosiahnuť v roku 1985 výšku 80—83 mld kWh, v tom z jadrových elektrárn 15 mld kWh. V rokoch 1981—1985 budú uvedené do prevádzky dva nové bloky jadrovej elektrárne v Jaslovských Bohuniciach a ďalej v Dukovnach. Okrem toho vzniknú nové elektrárne pre zabezpečenie plynulého prírastku výroby elektrickej energie po roku 1985. V siedmej päťročnici bude pokračovať aj výstavba vodných elektrárn. Dokončí sa prečerpávacia elektráreň Čierny Váh a ďalej postupná výstavba vodných diel na Dunaji.

XVI. zjazd KSC zaviazal vládu ČSSR, aby dopracovala návrh 7. päťročného plánu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Československa a predložila do konca roku 1981 na prerokovanie a schválenie Federálnym zhromaždením ČSSR.

F. MITTERAND

— PREZIDENTOM

FRANCÚZSKA

Novým prezidentom Francúzska sa stal Francois Mitterand, 64-ročný kandidát Sociálistickej strany, ktoré v priamych prezidentských volbách porazil doterajšieho prezidenta Valéryho Giscard d'Estaing a získal celkové 52,04 percent hlasov.

SVAJČIARSKA

EUROVÍZIA.

Súkromná švajčiarska televízna spoločnosť chce o štyri roky vysielať trojzásobný program pomocou dvoch družíc, ktoré má byť odoberané v celej Európe. Program bude možno odberať pomocou zvláštnych parabolických antén (čím ďalej od švajčiarskeho centra, tým väčší priemer antény — od 60 cm do 4 m). Denný 15-hodinový program majú finančovať predovšetkým reklamy.

Osudy dobrého
vojáka Švejka
za světové války

Dobrý voják Švejk na policejním ředitelství

2.

Sarajevský atentát naplnil policejní ředitelství četnými oběťmi. Vodili to jednoho po druhém a starý inspektor v přijímací kanceláři říkal svým dobráckým hlasem:

„Von se vám ten Ferdinand nevyplatí!“

Když Švejka zavřeli v jedné z četných komor prvého patra, Švejk našel tam společnost šesti lidí. Pět jich sedělo kolem stolu a v rohu na kavaleci seděl, jako by se jich stranil, muž v prostředních letech.

Švejk se počal vyptávat jednoho po druhém, proč jsou zavřeni.

Od těch pěti sedících u stolu dostal takřka úplně stejnou odpověď:

„Kvůli Sarajevu!“ — „Kvůli Ferdinandovi!“ — „Kvůli té vraždě na panu arcivévodovi!“ — „Pro Ferdinanda!“ — „Za to, že pana arcivévodu odpravili v Sarajevu!“

Sestý, který se těch pěti stranil, řekl, že s nimi nechce nic mít, aby na něho nepadlo nijaké podezření, on že tu sedí jen pro pokus loupežné vraždy na pantátovi z Holic.

Švejk si sedl do společnosti spiklenců u stolu, kteří si už podesáte vyprávěli, jak se do toho dostali.

Všechny to až na jednoho stihlo buď v hospodě, ve vinárně, nebo v kavárně. Výjimku dělal neobyčejně tlustý pán s brylemi, s uplakanýma očima, který byl zatčen doma ve svém bytě, poněvadž dva dny před atentátem v Sarajevu platil u Brejšky za dva srbské studenty, techniky, útratu a detektivem Brixim byl spatřen v jejich společnosti opilý v Montmartru v Režové ulici, kde, jak již v protokole potvrdil svým podpisem, též za ně platil.

Na všechny otázky při předběžném vyšetřování na policejním komisařství stereotypně kvílel:

„Já mám papírnický obchod!“

Načež dostával také stereotypní odpověď:

„To vás neomlouvá.“

Malý pán, kterému se to stalo ve vinárně, byl profesorem dějepisu a výkládávinářem v dějinách různých atentátů. Byl zatčen právě v okamžiku, když končil psychologický rozbor každého atentátu slovy:

„Myšlenka atentátu jest tak jednoduchá jako Kolumbovo vejce.“

„Stejně jako to, že vás čeká Pankrác,“ doplnil jeho výrok při výslechu policejní komisaře.

Třetí spikleneck byl předseda dobráckého spolku Dobromil v Hodkovickách. V den, kdy byl spáchan atentát, pořádal Dobromil zahradní slavnost spojenou s koncertem. Četnický strážmistr přišel, aby požádal účastníky, by se rozešli, že má Rakousko smutek, načež předseda Dobromilu řekl dobrácky:

„Počkají chvíliku, než dohraju Hej, Slované.“

Nyní seděl tu s hlavou svěšenou a naříkal:

„V srpnu máme nové volby předsednictva, jestli nebudu doma do té doby, tak se může stát, že mě nezvolí. Už jsem tím předsedou podešť. Já tu hanbu nepřežiju.“

Podivně si nebožtík Ferdinand zahrál se čtvrtým zatčeným, mužem ryzí povahy a bezvadného štítu. Vyhýbal se celé dva dny jakékoliv rozmluvě o Ferdinandovi, až večer v kavárně při

mariáši, zabíjeje žaludského krále kulem sedmou trumfou, řekl:

„Sedm kuli jako v Sarajevu.“

Pátý muž, který, jak sám řekl, že sedí „kvůli té vraždě na panu arcivévodovi v Sarajevu“, měl ještě dnes zježené vlasy a vousy hrůzou, a také jeho hlava připomínala stájového pince.

Ten vůbec v restauraci, kde byl zatčen, nepromluvil ani slovo, ba dokonce ani nečetl noviny o zabití Ferdinanda a seděl u stolu úplně sám, když přišel k němu nějaký pán, posadil se naproti a řekl k němu rychle:

„Četl jste to?“

„Nečetl.“

„Vite o tom?“

„Nevím.“

„A vite, oč se jedná?“

„Nevím, já se o to nestarám.“

„A přece by vás to mělo zajímat.“

„Nevím, co by mne mělo zajímat? Já si vykouřím doutník, vypiji svých několik sklenic, navečeřím se a nečtu noviny. Noviny lžou. Nač se budu rozčilovat?“

„Vás tedy nezajímá ani ta vražda v Sarajevu?“

„Mne vůbec žádná vražda nezajímá, ať je třebas v Praze, ve Vídni, v Sarajevu, nebo v Londýně. Od toho jsou úřady, soudy a policie. Jestli někdy někdo někoho zabije, dobře mu tak, proč je trouba a tak neoptarný, že se dá zabít.“

To byla jeho poslední slova v této rozmluvě. Od té doby opakoval jen hlasitě v pětiminutových přestávkách:

„Já jsem nevinnej, já jsem nevinnej.“

Ta slova křičel i ve vracech policejního ředitelství, ta slova bude opakovat i při převezení k trestnímu soudu v Praze a s těmi slovy vstoupí i do své žalární kobily.

Když vyslechl Švejk všechny ty strašné spiklenecké historie, uznal za vhodné vysvětlit jím veškeru bezdějnou jich situace.

„Je to s námi se všemi moc špatný,“ začal svá slova útěchy, „to není pravda, jak vy říkáte, že se vám, nám všem nemůže nic stát. Vod čeho máme policii než vod toho, aby nás trestala za naše huby. Jestli je taková nebezpečná doba, že střílejí arcivéody, tak se někdo nesmí divit, že ho vedou na direkci. To se všechno dělá kvůli lesku, aby měl Ferdinand reklamu před svým pohřbem. Čím víc nás tady bude, tím to bude pro nás lepší, poněvadž nám bude veselejší. Když jsem sloužil na vojně, byla nás někdy zavřená polovina kumpačky. A co nevinných lidí bejvávalo odsouzeno. A nejen na vojně, ale i soudama. Jednou se pamatuji, jedna ženská byla odsouzena že uškrtila svoje novorozená dvojčata. Ačkoliv se zapříšala, že nemohla uškrtit dvojčata, když se jí narodila jen jedna holčička, kterou se jí podařilo uškrtit docela bez bolesti, byla odsouzena přeč jen pro dvojnásobnou vraždu. Nebo ten nevinnej cikán v Zábehlíčích, co se vloupal do toho hokynářského krámu na Boží hod vánoční v noči. Zapříšal se, že se šel vohrát, ale nic mu to nepomohlo. Jak už něco soud vezme do ruky, je zle. Ale to zle musí bejt. Třebas všechni lidí nejsou takoví darebáci, jak se to o nich dá předpokládat; ale jak poznáš dneska toho hodnýho od toho lumpa, zejména dnes, v takový významný době, kdy toho Ferdinanda odpráskli. To u nás, když jsem sloužil na vojně v Budějovicích, zastřelili v lese za cvičištěm psa panu

hejtmanovi. Když se o tom dověděl, zavolal si nás všechny, postavil a povídá, ať vystoupí každý desátý muž. Já, samo sebou se rozumí, byl jsem tamy desátý, a tak jsme stáli habacht a ani nemrkli. Hejtman chodí kolem nás a povídá: „Vy lumpové, padouchové, nerádi, hyeny skvrnitý, tak bych vám chtěl kvůli tomu psoví všem napářit ajnclíka, rozsekat vás na nudle, postřílet a udělat z vás kapra namodro. Abyste ale věděli, že vás nebudu šetřit, dávám vám všem na čtrnáct dní kasárni. Tak vidíte, tenkrát se jednalo o pejska, a teď se jedná dokonce o pana arcivévodu. A proto musí bejt hrůza, aby ten smutek stál za něco.“

„Ja jsem nevinnej, já jsem nevinnej,“ opakoval zježený muž.

„Kristus pán byl taky nevinnej,“ řekl Švejk, „a taky ho ukřížovali. Nikde nikomu na nějakým nevinným člověku nezáleželo. Maul halten und weiter dienen! — jako říkávali nám na vojně. To je to nejlepší a nejkrásnější!“

Švejk si lehl na kavalec a spokojeně usnul.

Zatím přivedli nové dva. Jeden z nich byl Bosňák. Chodil po komoře, skřípal zuby a každě jeho druhé slovo bylo: „Jebem ti dušu.“ Mučilo ho pomyslení, že se mu na policejním ředitelství ztratí jeho kočebrácký košík.

Druhý nový host byl hostinský Palivec, který zpozorovav svého známého Švejka, vzbudil ho a hlasem plným tragiky zvolal:

„Už jsem taky tady!“

Švejk mu srdcečně potřásl rukou a řekl:

„To jsem opravdu rád. Já jsem věděl, že ten pán bude držet slovo, když vám říkal, že si pro vás přijdou. Taková přesnost je dobrá věc.“

Pan Palivec poznal však, že taková přesnost stojí za hovno, a optal se Švejka tiše, jestli ti ostatní zavření páni nejsou zloději, že by mu to možlo jako živnostníkovi škodit.

Švejk mu vysvětlil, že všechni, až na jednoho, který je tu pro pokus loupežné vraždy na pantátovi z Holic, patří k jich společnosti kvůli arcivévodovi. (...)

Švejk šel opět spat, ale nespal dlouho, poněvadž pro něho přišli, aby ho odvedli k výslechu.

A tak, stoupaje po schodišti do III. oddělení k výslechu, Švejk nesl svůj kříž na vrchol Golgoty, sám ničeho nepozoruje o svém mučednictví.

Spatřív nadpis, že plivati po chodbách se zakazuje, poprosil strážníka, aby mu dovolil plivnout do plívátká, a záře svou prostotou, vstoupil do kanceláře se slovy:

„Dobrý večer přeju, pánoně, všem vespolek.“

Místo odpovědi dloubl ho někdo pod žebra a postavil před stůl, za kterým seděl pán chladné úřední tváře s rysy zvířecké krutosti, jako by byl právě vypadl z Lombrosovy knihy O typech zločinných.

Podíval se krvežíznivě na Švejka a řekl:

„Netvatře se tak blbě.“

„Já si nemohu pomoci,“ odpověděl významně Švejk, „ja jsem byl na vojně superarbitrován pro blbost a prohlášen ouředně zvláštní komisi za blba. Já jsem uřední blb.“

Pán z typem zločince začvakal zuby:

„To, z čeho jste obviněn a čeho jste dopustil, svědčí, že máte všech pět pochodem.“

A vyjmenoval nyní Švejkovi celou řadu různých zločinů, začínaje velezrádou a konče urážkou Jeho Veličenstva a členů císařského domu. Ve středu té skupiny skvělo se schvalování zavážené arcivéody Ferdinanda, od když vycházela větev s novými zločiny, mezi kterými zářil zločin pobuřování, poněvadž se to všechno stalo ve veřejné místnosti.

„Co tomu říkáte?“ vitézoslavně otázal se pán s rysy zvířecí krutosti.

„Je toho hodně,“ odpověděl nevinně Švejk, „všechno moc škodí.“

„Nu vidíte, že to uznáváte.“ „Já uznávám všechno, přísnost musí bejt, bez přísnosti by se nikam nedostal. Jako když jsem sloužil na vojně...“

„Držte hubu!“ rozkřikl se policejní rada na Švejka, „a mluvte, až když se vás budu na něco ptát! Rozumíte?“

„Jak bych nerozuměl,“ řekl Švejk, „poslušně hlásím, že rozumím a že se ve všem, co ráčeji říct, dovedu orientovat.“

„S kýmpak se stýkáte?“

„Se svou posluhovačkou, vašnosti.“

„A v místních politických kruzích nemáte nikoho známého?“

„To mám, vašnosti, kupuji si odpoleďníka Národní politiky, čubičky.“

„Ven!“ zařval na Švejka pán se zvířecím vzezřením.

Když ho vyváděli z kanceláře, Švejk řekl:

„Dobrou noc, vašnosti.“

Vrátil se do své komory, oznámil Švejk všem zatčeným, že takový výslech je legrace. „Trocnu tam na vás křičí a nakonec vás vyženou. — Dřív,“ pokračoval Švejk, „to bejvávalo horší. Cetl jsem kdysi jednu knihu, že obžalovaní museli chodit po rozřiveným železe a pít roztavené olovo, aby se poznalo, jestli je nevinnej. Nebo mu dal nohy do španělský boty a natáhli ho na žebřík, když se nechtěl přiznat, nebo mu páliili boky hasičskou pochodní, jako to udělali svatému Janu Nepomuckému. Ten prej řval při tom, jako když ho na nože bere, a nepřestal, dokud ho neshodili z Eliščina mostu v nepromokavém pytle. Takovejch případů bylo více a ještě potom člověka čtvrtí nebo nazarižili na kůl někde u Muzeia. A když ho hodili jenom do lidomornu, to se takovej člověk cítil jako znovuzrozený. — Dnes je to legrace, bejt zavřenej,“ liboval si Švejk dál, „žádný čtvrcení, žádný španělský boty, kavalec máme, stůl máme, lavici máme, nemačkáme se jeden na druhýho, polévku dostanem, chleba nám dájí, džbán vody přinesou, záchod máme přímo pod hubou. Ve všem je vidět pokrok. Trochu, to je pravda, k výslechu je daleko, až přes tři chodby o poschodi vejš, ale zato po chodbách čisto a živo. To vedou jednoho sem, druhého tam, mladýho, starýho, mužského i ženského pohlaví. Máte radost, že tady aspon nejste sám.“

(Pokračování příště)

</

ROZVÍJAJME ČITATEĽSTVO

Ked sa na vlaňajšom zasadení Ústredného výboru KSCAS v Jurgove diskutovalo o nutnosti zlepšenia činnosti a pracovných podmienok našej Spoločnosti na každom úseku jej pôsobenia, mnohí krajania popri postuľoch na adresu ústredných a vojvodských orgánov predložili taktiež rad návrhov, zdanlivu nepatrnych a predsa významnych, ktoré treba a možno uskutočniť v každej miestnej skupine bez väčszej námahy a čakania na pomoc zvonka. Jeden z nich sa dotýka klubovní miestnych skupín a presnejšie náležitého využitia slovenských knižných zbierok, ktoré sa nachádzajú v týchto klubovniach.

Už sama skutočnosť, že na túto otázku poukázala väčšina diskutujúcich svedčí o tom, že krajanský aktív plne doceňuje význam čitatelstva slovenskej literatúry a potrebu jeho popularizácie medzi krajanmi, najmä medzi mládežou. Vidí v tom nielen možnosť zdokonalovania znalostí materinského jazyka a bohatý prameň vedomostí o starej vlasti našich otcov a praotcov,

jej minulosti a socialistickom dnešku, ale aj nepochybne dôležitý výchovný činitel. Kniha totiž splňa práve takúto úlohu, samozrejme pod podmienkou, že je čítaná.

A zatial, — ako som sa dozvedel z rozhovorov s viacerými krajanmi na Spiši a Orave — v mnohých miestnych skupinách sa ani zďaleka nerozbí všetko, aby knihy, ktorých predsa z roka na rok pribúda v našich klubovniach, sa čo najskôr dostali do rúk čitateľov. Požičiavanie kníh záujemcom je spravidla veľmi nepravidelné, niekde sa všobec neuskutočňuje a knihy ležia dlho v klubovniach zabalené tak, ako ich domiesli z pošty, čoho svedkami sme boli napr. v Jablonke.

Je sice pravda, že väčšina z ok. 30 klubovní na Orave a Spiši potrebuje nutne skrine na knihy, čo na mnohých schôdzach postulovali zástupecovia miestnych skupín a čo sa naraz a rýchlo prakticky neda vybavit, jednako i bez toho možno viesť pravidelné požičiavanie kníh čitateľom. Predovšetkým treba — tam, kde to nie je

urobené — všetky kníhy zaevidovať, urobiť autorské katalógy, ktoré by ulahčovali nájsť hľadanú knihu, a napokon pripraviť evidenčné lístky pre jednotlivých čitateľov. A práve do týchto prác by sa mohla a mala zapojiť naša krajančia mládež, ktorá predsa patrí k najčastejším návštěvníkom klubovní MS. Pre mladých je ľahšie narábať perom ako starším krajanom so spracovanými, mozočnatými a snád i trasúcimi sa rukami. Ostatne, nie je tých kníh tak veľa, stačí na to doslovne niekolko popoludní.

Bližia sa prázdniny a mnoho študujúcej mládeže zo Spiša a Oravy sa vráti domov. Myslím, že by nebolo od veci využiť počas tohto leta našich krajanských študentov zo stredných a vysokých škôl pre usporiadanie knižnic, výzdobu klubovní buď iné práce v miestnych skupinách. Dúfam, že nikto z nich neodmietne.

Samořejme, príprava knižnic k ich práci je jedna strana mince, druhou je náležitá popularizácia čitatelstva, pro-

pagácia dobrej kníhy. A tá je podľa mňa ešte stále nedostatočná. Možno predsa robiť besedy o prečítaných knihach, upozorňovať na nové kníhy v individuálnych rozhovoroch, vyviesť v klubovniach zomany niekolko najzaujímavejších kníh, ktoré sa odporúča prečítať a pod. O tom, čo môže urobiť dobrá propagácia nech svedčí fakt, že po uverejnení na stránkach Života niekolkých úryvkov Červeného vína, mnohonásobne vznášol doprav po tejto kníhe, čo potvrdzujú viacej vedúci našich klubovní. Žiaľ, v niektorých klubovniach vôbec nemali Červené víno, zase v iných po jednom či dvoch výtačkoch, čo nemohlo uspokojať zvýšený záujem.

Ešte jedna vec. Zvýšenú pozornosť mal by venovať krajanským knižniciam školy, a najmä učiteľom vyučujúcim slovenčinu. Vedľa v každej z týchto knižnic sa akoste nájde hodne kníh pre deti a mládež, ktoré by si žiaci mali pravidelne požičiavať. Je to zvlášt dôležité najmä v terajšej situácii, keď sa prejavujú nedostatky slovenských príručiek, ale aj preto, že školy na Spiši a Orave neoplývajú veľkým bohatstvom detskej literatúry v tomto jazyku, ktorá je predsa nevyhnutná vo výchovno-vzdelávacom procese.

JÁN ŠPERNOGA

MAJSTER RINGU

Prednedávnom sa v Tampere vo Fínsku skončili päťstierske majstrovstvá Európy. Milovníci tohto športu už poznajú ich výsledky tak z dennej tlače, ako aj z obširnych televíznych reálcií, v ktorých sme mali možnosť sledovať hodne zaujímavých súbojov z tohto šampionátu, byť svedkami viacerých prekvapení. Nie je to ostatne nič divné, v tom je práve kúzlo športu, že konečných víťazov nemožno nikdy predvítať so stopercentnou istotou.

Treba tuná poznamenať, že majstrovstvá v Tampere, ako každé iné podujatie v poolympijskom roku, mali svoju špecifiku. Totiž po OH sa začína hľadať v každom športovom odvetví nové sily, nové tváre, a tých bolo na tomto šampionáte naozaj hodne — prakticky v každom národnom družstve. Ako vieme, nechýbali ani medzi polskými či československými päťstierskymi reprezentantmi. Vedľa cez takéto šampionáty viedie cesta na olympijské podium.

Takúto cestu prešiel práve päťstiar, ktorého dnes chceme predstaviť. Je nim reprezentant Sovietskeho zväzu v najlhahšej, papierovej hmotnosti Šamil Sabirov.

Vari najlepšie bude začať tentoraz olympijským turnajom a vlastne jeho finále. V rohu ringu stojí územčíšť, skúsený päťstiar z Kuby Hippolito Ramos, ktorého kvality poznal už predtým skoro celý svet, a v druhom o päť rokov mladší sovietsky študent, práve Šamil Sabirov. Hned po gongu Kubánc nasadil ohromujúce tempo. Celé série úderov, ale aj šikovného manévrovania na oboch stranach. Na každý Ramosov zásah Sabirov odpovedá zásahom. Veľká vyrovnanosť nedovoľuje rozoznať medzi nimi víťaza. Až

JÁN KACVINSKY

naša foto-hádanka

Naša snímka predstavuje jednu z najznámejších amerických filmových herečiek, považovanú svojho času za najkrajšiu ženu na svete. Viackrát sa vydávala a rozvádzala, jedným z jej manželov bol znamenitý herec Richard Burton. Vytvorila desiatky postáv o. i. v takých filmech ako Kleopatra, Kto sa boji Virginie Woolfovej, Skrotenie zlej ženy. Napište nám jej meno a pošlite do redakcie.

V Živote č. 3/81 sme uverejnili snímku známeho poľského herca Olgiera Lukaszewicza. Knihy vyžrebovali: Ján Bartek z Katovic, Mária Kováčová z Bratislav a Eva Kowalska z Varšavy.

verejné napomenutie kubánskeho borca, odoberajúce mu z konečného súčtu celý bod, posilňuje šancu Šamila. Stane sa jej drži do konca. Napokon ponorom hlasov 3:2 rozhodcovia uznali za víťaza Sabirova, ktorý týmto získal jedinú zlatú medailu pre sovietskych päťstiarov.

Ešte pred troma rokmi by ho medzi favoritmi maločko spomenul, najmä po neúspešnom debute na majstrovstvách sveta v Belgradu, kde už v prvom kole prehral knokautom s Venezuelčanom Guevarrom. To ho však neodradilo. Ďalej sa venoval približaniu svojho cieľa, štartovať na Hrách. Tvrď chlapský tréning, dôslednosť a pevná vôle čoskoro priniesli výsledky. V roku 1979 ho nominovali do družstva na majstrovstvá Európy a oprávnenie. Vrátil sa z nich ako víťaz.

22-ročný Šamil Sabirov (nar. 4.4. 1959), rodák z Karpinská pri Sverdlovsku dostal sa k päťstiarstvu celkom náhodne. Ako väčšinu mladých chlapcov, zaujal ho futbal a začal sa mu venovať s celým zanietením. Iste by zostal dobrým futbalistom, keby nie príliš nízka telesná váha a výška. Šamil si to čoskoro sám uvedomil. A práve vtedy, pred siedmimi rokmi, sa na obzore ukázal tréner Ártom Lavrov. Tento skúsený odborník, svojho času reprezentant, objavil v skupine chlapcov šermujúcich vo vchode jedného obytného bloku rukami bystrého mládenčeka, ktorý hľadal náhradu za futbal, v ktorom so svojimi 160 cm výšky nevidel súce uplatnenie sa. Vzal ho do opatery a zákratko z neho vychoval majstra medzi žiakmi, a neskôr európskeho i olympijského víťaza.

JÁN KACVINSKY

hviezdy * * * svetovej estrády

GEMINI

To nie je iba názov americkej kozmickej lode, ale aj známej maďarskej hudobnej skupiny. Založili ju v r. 1965 študenti konzervatória B. Bártoka a Vyskej školy ekonomickej v Budapešti. Sestavená skupina pod vedením László Baranszkyho si rýchlo získala obľubu, najmä mladých poslucháčov.

Od svojho estrádneho debutu sa skupina začala špecializovať na lyrickú pieseň a skoro každá jej skladba sa zákratko stala populárny šlágrom. Najväčší úspech si získala skladba Legenda čierneho jazera, ktorá patrila dlho k zleznému repertoáru diskoték a mládežnických zábav.

Napriek popularite a stálej účasti v rozhlasových programoch sa skupine

podarilo nahrať svoju prvú LP platňu až v roku 1977. Obsahovala niekolko znamenitých hitov, ako napr. Nič netrvá večne, Lietajúci orchester a pod., čo prinieslo skupine zaslúženú cenu Zlatej platne. Druhou platňou Gemini bola Intarzia, ktorú nahrali spolu s Kati Kováčovou.

Skupina Gemini sa natrvalo zapísala do dejín maďarskej mládežnicej hudby premiérou prvého musicalu v Maďarsku. Nemôžem ta viacej ľubiť, ktorý patril k významným hudobným udalostiam roku 1973. Až druhý bol známy musical Vymyslená správa z istého amerického festivalu hudby pop od autorskej dvojice. Presser-Adamis, v ktorom vystúpila aj Gemini. Najnovším dielom skupiny je musical Villon a ďalší, ktorý mal už vyše 100 predstavení.

Počas práce nad posledným musicalom sa skupina prakticky rozpadla. V polovici r. 1980 už vystúpila v novom zložení, v ktorom úlohu vedúcej vokalistky a gitaristky plní Edit Szigetiová. Okrem nej vystúpujú: klavírista András Markó, gitarista Gábor Dávid, bubeník Imré Papp a basista Gábor Albert.

ON A ONA

F.R. V minulom čísle ste poznamenali, že pravidlá slušnosti majú platíť nie len mimo domu, ale aj v súkromi, v rodine. Mohli by ste širšie vysvetliť túto dôležitosť otázku?...

Je to naozaj dôležitá otázka, lebo — ako pozorujeme — nedodržiavanie týchto pravidiel býva často príčinou rodinných roztržiek. Tak napr. k prejavom slušnosti v rodine, najmä medzi manželmi — okrem sponímaných v min. čísle — patri vzájomná ohladuplosť. Vieme, že dnes sú aj ženy zamestnané, zaťažené starostami v zamestnaní, vo funkcích, a súčasne im ostávajú aj povinnosti manželky a matky. Všetky svoje povinnosti nemôžu zvládnuť bez ohladupnej pomoci manžela. Práve bezohľadní manželia

bývajú nespokojní so svojim manželstvom. Totiž od ženy očakávajú mnohé služby, hoci jej nevytvárajú potrebne podmienky. Aj pre mužov je manželský život náročnejší, vyžaduje od nich viacéj práce, prípadne zrieť sa trochu osobného pohodlia.

Partner nesmie sklamáť partnerovi dôveru. Nejde len o verność v sexuálnej oblasti, ale aj o zachovávanie dôvernosti v rozhovoroch a záležitostach, ktoré sa nemajú dostať mimo rodinu. Strata dôvery môže spôsobiť medzi manželmi hlbší rozvrat ako príležitosťná manželská nevera, ktorá sa niekedy odpúšťa. Hrubou neslušnosťou, neúctou a netaktnosťou je rozprávať o partnerových slabostach alebo nedostatkoch pred inými. Skôr elebo neskôr sa o tom dozvie a jeho vzťah k partnerovi sa tým hlboko naruší. O to, aby sa doma všetci cítili dobre, sa musia príčiniť obaja partneri.

TETA DORA

Vladimír Reisel

Mama

Prekvapil som ju v záhrade,
robila pod zemiačky hriadky.
Jar bola v plnej paráde,
lupene sypali sa pod krok matky.
Zohnutá nad skyprenú zem,
možnože práve na mňa myslí...
Akože? Vyrušiť ju smiem,
aby jej razom dumy zmizli?
Zastal som, stínil v hrudi dych,
dívam sa, ako prevracia zem sypkú
a hrudky drobí v dlaniach mozolných,
akoby vila z polných kvetov kytku.
Po chvíli, zdá sa, zbystrí zrak.
To ona cíti, isto cíti blízko dieťa
— prihrmelo sem znenazdajky ako mrak,
jak vtáci, čo tak nízko letia.
Vzpriami sa. Pusti rúčku motyky.
A už ma vŕta jej tvár usmieievavá.
Ach, aké mäkké sú jej dotyky,
je ako hruška v kvete tátó drahá hlava,
je ako jarný vánok tento blízky hlas,
čo všetko novosti ti pospomína,
o slnku vraví v strede sedmikrás
a nadovšetko si pohládza syna...
Lež ten sa ponáhla. — Už najvyšší je čas,
ja musím, mama, ponáhlať sa domov.
Zdúpnela tuším v strede sedmikrás
a v strede rozkvitnutých stromov.
Hovori: Pravda, povinnosti máš.
A potom dodá to, čo dojalo ma:
Prečo sa milý, domov ponáhlaš,
— veď si tu, u nás, doma...

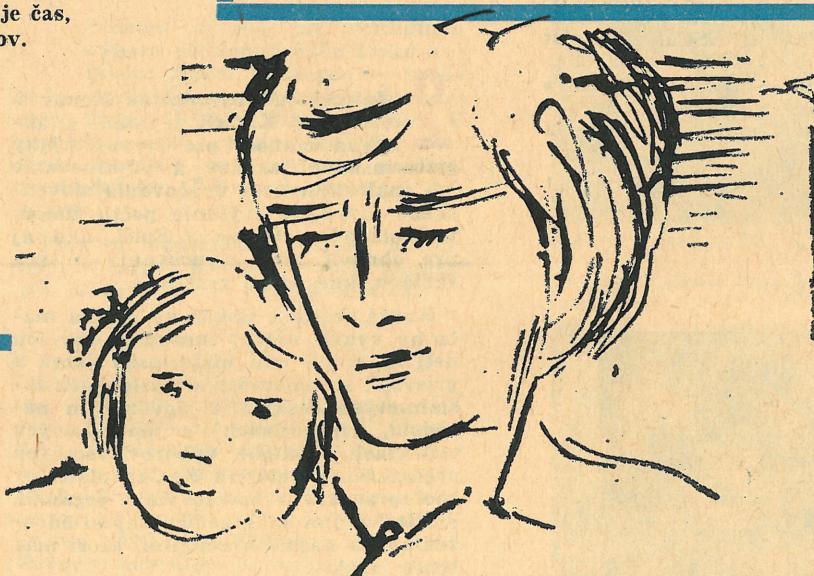
Josef Hora

Zpěv Svobody

To jsem já,
Svoboda mladá, rozkvetlá
v červený květ.
(...)

Jděte, zpívejte rudý, nezmarný zpěv!
Pro čas, jenž pohnuv se odvážně letí,
pro vaše mocnější, moudřejší děti
mozek, ramena, krev,
všecko dejte!

Pozdrav pokoj těm, kdo se nedožili.
Čin spravedlnosti těm, kdo ví.
Prvního máje den bílý,
svátek, naději, splnění,
v družnosti sítu!

slovník Života

POĽSKY SLOVENSKY ČESKY

(81)

Jazyk, reč, je výtvor ľudskej činnosti, ktorého hlavnou funkciou je dorozumievanie. Pri jazykovom prejave sú dvačia činitelia, ktorí sa dorozumievajú: podávateľ, ktorý hovorí alebo piše a prijímateľ, ktorý počúva, alebo číta. Pri ústnom prejave hovoriaci a počúvajúci sú vo vzájomnom kontakte, mnohé veci vyplývajú zo súvislosti a nemusí sa o nich hovoriť. V horeuvedených prejavoch sú dôležité aj pohyby rúk, výraz tváre a pod. Hovoriaci môže hlasom presne vystihnuť svoj citový vzťah, radosť, žial, rozhorčenie, nadšenie... Preto živé, hovorené slovo pôsobí vždy viac ako písomný prejav. V písomnom prejave sa nemôžeme spoľahnúť, že sa niečo stane jasným zo situácie. Preto treba všetko vyjadriť jazykom, napísat. V písomnom styku používame spisovný jazyk. Rovnako aj v ústnom prejave vo verejném styku, v úrade, s väznenými a neznámymi ľuďmi, v divadle, rozhlase, televízii, v škole. V rozhovore doma s rodinami, priateľmi používame často nárečie. Študenti, športovec, polovníci, rybári si vytvárajú nové slová, napr. študenti: telák (telocvik), telka (televízia), profák (profesor), slanina (slovenčina), focič (futbal) atď. V takých prípadoch hovorime o slangoch (vyslov slengoch). Slang je teda osobitné vyjadrovanie príslušníkov nejakej záujmovej skupiny. Iné je žargón: sú to hrubé výrazy, používané v hovorovom styku chuligánov a pod. Argot je tajná reč zločincov, vytváraná na to, aby ich ostatní ľudia nerozumeli, najmä príslušníci bezpečnosti. Tajná reč je často to isté ako argot a používajú ju obchodníci, pašeráci...

kobieta	vydatá	vdaná
zamženna	žena	žena
kobyľa	kobyľa	kobyľa
koc	deka,	deka,
kochač	prikrývka	prikrývka
kochanek	milovať	milovať
kochanka	milenec	milenec
	milenka	milenka

kocher	turistický	turistický
kochliwy	variē	variē
koci	vznetlivý	vznetlivý
kocia	v láske	v láske
muzyka	mačaci	mačaci
kocie	neharmonická	neharmonická
iby	hudba	hudba
kocicí sie	mačacie hľavy (dlažba)	mačacie hľavy (dlažba)
kocioł	kotí sa	kotí sa
koemołuch	kotol	kotel
koeur	ufúlanec	usmolenc
kocozo-	kocúr	kocour
wać	kočovat;	kočovat;
koczownik	táboriť	táboriť
ko-deks	kočovník	kočovník
kodyifikacja	kódex,	kódex
koedukacja	zákoník	zákoník
koegzystencia	kodifikácia	kodifikace
koefína	koedukácia	koedukace
kogut	koexistencia,	koexistencie
kogutek	súžitie	soužití
koič	kofein	kofein
koja	kohút	kohout
kojarzenie	kohútik	kohútik
kojaco'	chláčolit	chláčolit
kojec	kója	kója
kok	spojovanie	spojování
kokaina	chláčolivo	chláčolivo
kokietka	koterec	kotec
koklusz	drdol	drdol
kokosz	kokaín	kokaín
kokota	koketa	koketa
koks	čierny kašel	černý kašel
kolaboracja	sliepka	slepice
kolacja	neviesta	nevěstka
kolano	kok	kok
kolanko	kolaborácia	kolaborace
	večera	večere
	koleno	koleno
	kolienko	kolínko.

LUDIA

ROKY

UDALOSTI

máj - květen

1. MÁJ. Sviatok práce — vyhlásený na I. kongrese II. internacionálky v Paríži v r. 1889 a od nasledujúceho roku oslavovaný ako deň medzinárodnej solidarity pracujúcich, jednotiaci všetkých, ktorí sú drahé ideály slobody, mieru a spoločenského pokroku.

2.V.1945. V urputných bojoch sovietska armáda a bojujúce po jej boku jednotky I. armády Poľského vojska rozobili hitlerovskú obranu v obklúčenom Berline. Krátko po polnoci nemecké veliteľstvo obrany Berlina prijalo sovietske podmienky bezpodmienečnej kapitulácie a o 6.00 hod. sa nemecké vojská dostali do zajatia.

3.V.1791. Štvorročný sejm schválil ústavu, prvú v Európe, ktorou sa začala reforma zásad zriaadenia v Poľsku. Ústava zrušila liberum veto t.j. právo, ktoré umožňovalo jednému poslancovi zastaviť rokovania Sejmu zvolaním „nesúhlasim“ alebo „protestujem“.

3.V.1918. Vypuklo III. sleské povstanie, ktoré ovplyvnilo konečný výrok Ligy národov, na základe ktorého Poľsko dostalo 1/3 plebiscitného územia na Slovensku s Katowicami a Mysłowicami.

5.V.1818. Narodil sa Karol Marx, tvorca vedecného socialismu (um. 14.III.1883).

5.V.1846. Vo Woli Okrzeskej na Podlasku sa narodil Henryk Sienkiewicz, popredný poľský spisovateľ, prozaik a novelista. Autor triólogie Ohňom a mečom, Potopa a Pán Wołodyjowski. Patrí k tým poľským spisovatelia, ktorí diela najviac prekladajú do mnohých európskych a mimoeurópskych jazykov. V roku 1905 dostal Sienkiewicz Nobelovú cenu za svoju literárnu tvorbu. (um. 15.XI.1916 vo Vevey v Švajčiarsku).

5.V.1876. V Zlatých Moravciach umrel Janko Kráľ, slovenský básnik, vyznačný predstaviteľ slovenského romantizmu. Najrevolučnejší z veľkých básnikov štúrovskej školy, ktorá stvorila celonárodnú spisovnú slovenskú reč. Kráľovu básne patria k vrcholným dielam slovenskej baladickej tvorby. Pre mnohé z nich čerpal námety z bohatej tradície slovenských ľudových piesní a povestí. V lode videl svojho hrdinu v boji proti národnnej a sociálnej nespravidlivosti, (nar. 12.IV.1822 v Lipovskom Mikuláši).

5.V.1901. V Prahe sa narodil Václav Rezáč, významný český realistický spisovateľ, literárny a divadelný kritik, autor filmových scenárov. Debutoval ako lyrik, písal humorné poviedky a knihy pre deti. Jeho cyklus psychologických románov začína románom Černé světlo, ktorý sa chápe ako zúčtovanie s fašizmom. Významným Rezáčovým dielom je Rozhraní a realistická Slepá ulička, ktorá predstavuje problémy predvojnovéj spoločnosti na pozadí rodiny továrnika a robotníka. V povojnovej nedokončenej románovej triólogii — Nástup a Bitva Rezáč predstavuje obraz života v českom pohraničí. (um. 22.VI.1956 v Prahe).

5.V.1945. V Prahe vypuklo ozbrojené povstanie proti nemeckým okupantom. Na čele povstania stala Česká národná rada ako orgán národného frontu. Na pomoc povstalcom prišli sovietske vojská bojujúce v pražskej operácii, ktoré sa 9. mája prebojovali do Prahy. Pražskej operácii sa zúčastnila II. poľská armáda, ktorej oddiely oslobodili Mělník a priblížili sa k predmetiam Prahy. Do 10.00 hod. sovietski vojaci a povstalci očistili mestu z hitlerovcov. Deň oslobodenia Prahy sa stal národným sviatkom Československa.

9.V.1945. V noci z 8. na 9. mája fašistické Nemecko porazené politiky a vojensky podpisalo bezpodmienečnú kapituláciu pred štátmi víťaznej koalície. Bol to koniec druhej svetovej vojny v Európe, ktorú vzniesli spojené sily nemeckého fašizmu a militarizmu. Cena víťazstva bola obrovská. Čiselné najväčšiu cenu zaplatili národy Sovietskeho zväzu, percentuálne — Poľsko.

14.V.1921. V Karlinskom Národnom dome v Prahe sa začali rokovania XIV. zjazdu Československej sociáldemokratickej strany (lavice), ktorý prešiel do dejín ako ústavný zjazd Komunistickej strany Československá. Za KSC hlasovalo 562 delegátov z Čech a zo Slovenska, ktorí reprezentovali 350 000 členov strany československej lavice.

14.V.1955. Vo Varšave bola podpísaná Zmluva o priateľstve, spolupráci a vzájomnej pomoci, nazývaná všeobecne Varšavskou zmluvou, ktorá zaručuje bezpečnosť socialistických krajín, zabezpečuje ich hranice a územia, prospieva koordinácii činnosti v medzinárodnej politike, odporúvaniu medzinárodnému napätiu a uplatňovaniu zásady mierového spolunažívania štátov s rôznym spoločenským zriadením.

17.V.1866. Vo Włocławku sa narodil Juliusz Małchewski, významný činiteľ poľského a medzinárodného robotníckeho hnutia (um. 22.III.1925 v Narvi v Taliansku).

21.V.1841. V Paríži umrel Julian Ursyn Niemcewicz, básnik, dramatik a prozaik, významný spoločensko-politickej a kultúrny činiteľ, predsedca Spolku priateľov vedy (nar. 16.II.1758 alebo 1757 v Skokoch pri Breste).

26.V.1876. V Prahe umrel František Palacký, významný český jazykovedec, historik a politik, autor Dějin národa českého (nar. 14.VI.1798 v Hodslaviciach).

Uznesenie

3. plenárneho zasadania Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov

Jánosik — basreliéf od ľudového umelca kr. Andreja Gombóša z Jurá.

Záber za zasadania OV KSČaS na Spiši v krempaškej klubovni

SKLADATEL JOSEF CEREMUGA

Současný český skladatel Josef Ceremuga (1930) je umělcem, který překvapuje šíří kompoziční činnosti. Pro jeho symfonické, komorní a vokální dílo je charakteristický optimistický pohled na život, na člověka a na jeho poslání ve společnosti.

Již na počátku své skladatelské dráhy se stal známým svou symfonickou předehrou „Hommage aux étudiants“...

„Předehra Pocta studentům vznikla k 25. výročí listopadových událostí roku 1939, kdy byly nacisty uzavřeny české vysoké školy, devět českých studentů bylo zastřeleno a větší počet uvězněn. Neměl jsem v úmyslu psát programovou skladbu, ale trojdílný symfonický obraz, jehož pásma jsou inspirována atmosférou doby, vzpomínkou na surouvý nacistický čin a na hrdinný postoj českých studentů.“

Jedním z vynikajících Ceremugových děl je i Kvintet pro flétnu, housle, violu, violoncello a hoboj, který vznikl v roce 1975. V této roce se zrodila i skladatelova Třetí symfonie, která byla odměněna cenou ministerstva kultury ČSR. K závažným dílům Josefa Ceremugi patří i Čtyři písni na slova českého básníka Františka Hrubína ze sbírky Hirošima.

Josef Ceremuga je především skladatelem. Zároveň však je činný i veřejně a pedagogicky. (zkr.)

Doc. Josef Ceremuga

Ústredný výbor zhromaždený na 3. plenárnom zasadnutí za účasti hlavnej revíznej komisie súhlasne uznáva, že realizácia uznesenia VI. zjazdu, ako aj návrhov 2. plenárneho zasadania a obvodných poriad KSČaS si žiada zvýšiť aktivity a úroveň pôsobnosti Spoločnosti a najmä pozdvihnuť úlohu miestnych skupín a obvodov. Je to dôležitá úloha všetkých zložiek Spoločnosti. Za týmto účelom 3. plenárne zasadnutie zaväzuje:

1 Členov KSČaS a aktív Spoločnosti z výborov miestnych skupín a obvodov, ústredného výboru, revíznych komisií, redakčnej rady, ako aj dopisovateľov Života, členov súborov a vedúcich klubovní k zvýšeniu aktivity a pozdvihovaniu pracovnej úrovne v celej našej organizácii, k zväčšovaniu počtu členov a stále početnejšej účasti mládeže v KSČaS. Cinnosť Spoločnosti má byť všeobecnejšia a čo najviac zviazaná s členmi KSČaS a so životom českej a slovenskej národnostnej menšiny. Členovia mali by sa

podieľať na riadení a vykonávaní všetkých prác našej organizácie, realizáciu štatutárnych cieľov a akčných programov a zveľaďovať výsledky Spoločnosti.

Aktív Spoločnosti mal by venovať mimoriadnu pozornosť zdokonalovaniu kolektívnej práce výborov miestnych skupín a obvodov, stálemu pozdvihovaniu umeleckej úrovne a materiálno-technických podmienok využívanej kultúrnej pôsobnosti, ako aj širokému predvádzaniu umeleckej tvorivosti folklórnych súborov, divadelných krúžkov a hudobných skupín, užšej súčinnosti medzi obvodmi, miestnymi skupinami a súbormi. V klubovniach Spoločnosti treba využívať atraktívnejšie formy práce a rozširovať čitateľstvo literatúry v materinských jazykoch. Zároveň treba organizovať výstavy prác umelcov a hudobných tvorcov z českej a slovenskej menšiny.

2 Základnou povinnosťou členov a činitelov KSČaS je stála a aktívna činnosť pre rozvoj výuky materinských jazykov a prehľadanie ich znalosti, v tom vyučovania slovenského jazyka a zvýšenie počtu žiakov v školách na Orave a Spiši, ako aj pre obnovu tohto vyučovania v tých školách, kde sa ho zrušilo.

Každá česká a slovenská rodina mála by využiť všetky možnosti, aby ich deti sa mohli učiť materinský jazyk a prisvojiť si vedomosti o výsledkoch dosiahnutých českým a slovenským nárom, ich dejinách a pokrokových tradiciách. Vedenie výborov všetkých organizačných zložiek KSČaS malo by spolupracovať s osvetovými orgánmi, riaditeľstvami škôl, rodičovskými združeniami a najmä s učiteľmi, ktorí učia tento jazyk.

Plénum sa obracia na všetkých učiteľov — členov KSČaS, aby sa aktívne zúčastňovali prác a pôsobnosti Spoločnosti a prispevali k rozvoju výuky materinského jazyka a pozdvihovaniu úrovne kultúrnej činnosti. Učitelia majú dôležitú úlohu v organizovaní a rozvíjaní mládežnických súborov a iných foriem práce s mládežou, ktorá sa učí materinský jazyk, v organizovaní a popularizácii recitačných súťaží, súťaží piesní a kresieb a pod.

Mimoriadna zodpovednosť spočíva na funkcionároch Spoločnosti, ktorých práca a angažovanosť má podstatný vplyv na výsledky dosahované našou organizáciou. Ich vzťah k vyučovaniu

materinského jazyka, aktívna činnosť a osobný príklad mali by povzbudzovať iných členov KSČaS.

3 Plenárne zasadnutie zaväzuje všetkých činitelov, ktorí zastávajú vedúce funkcie v Spoločnosti, najmä v miestnych skupinách a obvodoch, aby upevnili spoluprácu so zložkami Frontu národnej jednoty, aktívne spolupracovali s vojvodskými kultúrnymi oddeleniami a gminnými kultúrnymi strediskami a činne sa zúčastňovali prác vidieckej samosprávy. Plénum zdôrazňuje, že KSČaS je národnostná organizácia, riadi sa vlastnými stanovami a nemôže podliehať vplyvom iných organizácií a zväzov. Je však otvorená pre konštruktívnu spoluprácu, ktorá osozi Spoločnosti a krajskému prostrediu.

Plenárne zasadnutie ÚV sa obracia na všetkých členov a funkcionárov, aby svedomite a efektívne pracovali na svojich pracoviskách a činne sa podieľali na spoločensko-hospodárskej aktivizácii svojich dedin a miest. Bude to naša najlepšia podpora úsiliu vlády vyviesť krajinu z neobvykľaťej situácie a podpora socialistickej obnovy. Plénum očakáva, že sa v každej miestnej skupine a obvodnom výbere v každom umeleckom súbore a v každej klubovni — závisle od ich špecifických a vlastných potrieb — zrodia konkrétné a cenné iniciatívy, ktoré dovolia lepšie využiť možnosti Spoločnosti. Z touto výzvou sa plenárne zasadnutie obracia na všetkých členov a aktivistov KSČaS.

4 Plenárne zasadnutie ústredného výboru sa oboznámilo s hodnotením realizácie návrhov a postuľátorov II. plenárneho zasadnutia v správe predsedu ÚV, ako aj s obsahom odpovedí a rozhodnutí ústredných inštitúcií a Nowosácskeho vojvodstva. Po prerokovaní všetkých otázok počas diskusie plénum súhlasne konštatuje, že dosiahnuté výsledky sú kladné, riešia mnoho otázok a prispievajú k rozšíreniu pôsobnosti KSČaS. Zároveň znamenajú ešte jeden príslub zmeniť vyučovanie slovenského jazyka. Plénum však očakáva, že to nebude iba príslub, ale že osvetové orgány skutočne zlepšia terajšiu situáciu v školách na Orave a Spiši a vytvoria dobré podmienky pre rozvoj vyučovania

ÚSMĚVY PAVLA MATUŠKY

Donedávna Pavla Matušku znalo jen nejbližší okolí. Dnes o šestatřicetiletém grafikovi Pavlu Matuškovi védí až v Japonsku, kde loni v červenci obdržel cenu, kterou tam udělují vynikajícím dílům kresleného humoru, i v bulharském Gabrovu.

Začínal jako většina výtvarníků malovat už v dětství. Na veřejnost se však odhodlal poprvé vystoupit až v roce 1979. Obě jeho výstavy v Československu měly nečekaný úspěch. Představil se na nich humornými obrázky bez slov, tedy formou, která je v ČSSR na vysoké úrovni.

o vboru Slovákov v Poľsku

činnosť a budzovat

materinského jazyka. Zároveň 3. plenárne zasadnutie zaväzuje predsedníctvo ÚV k ďalšej intenzívnej pôsobnosti pre realizáciu doteraz nevybavených postulátov 2. plenárneho zasadnutia a zahrnutých v tomto uznesení.

Plenum konštatuje, že splnenie rozhotnutí orgánov Nowosączského vojvodstva schválených v súvislosti s postulátmi KSČaS na porade vo VV PZRS 3. februára t.r., ako aj oddeľním kultúry a umenia dňa 26.II.1981 a 9.III.1981, je prvoradou úlohou Spoločnosti. Sú to nové úlohy, ktoré si vyžadujú lepšiu a angažovanejšiu prácu ústredného výboru, obvodných výborov, ale preovšetkým miestnych skupín na Orave a Spiši.

Plenum sa plne pridržiava stanoviska KSČaS vyjadreného v postulátoch zaslaných vedeniu Ministerstva kultúry a umenia a žiada, aby boli opäťovne prerokované. Očakáva od Ministerstva osvety a výchovy, že sa začne čo najskôr uskutočňovať rozhotnutia zaslané Spoločnosti, ako aj kontrolovať ich plnenie Kuratóriom osvety a výchovy v Nowom Sączi. Je za realizáciu postulátov prihlásených na poradach aktív KSČaS na Orave, Spiši a v Želove, týkajúcich sa vysielania v poľskom rozhlasu slovno-hudobných reálcií pre českú a slovenskú národnostnú menšinu. Plenum zaväzuje predsedníctvo ÚV, aby podniklo v tejto veci patrienne kroky.

Na plenárnom zasadnutí prerokovali a schváliili správu o plnení rozpočtových príjmov KSČaS za rok 1980 a program činnosti Spoločnosti na rok 1981.

Plenum prerokovalo a schváliло postuľovaný plán pracovných úvázkov a návrh na financovanie činnosti Spoločnosti v roku 1981, predložený Ministerstvu vnútra. Tento návrh by uspokojoval najnútnejšie finančné potreby všetkých miestnych skupín, obvodov a ústredného výboru a zaistoval náležitý rozvoj pôsobnosti KSČaS. Plenum sa obracia na nadriadené orgány, aby prijali tento návrh na realizáciu.

Plenum rozhodlo, že najnižší členský prispevok v KSČaS je 20 zl ročne a zaviazalo všetky miestne skupiny a obvody, aby vypracúvali vlastné príamy organizovaním rôznych kultúrno-zábavných podujatí.

Plenum zároveň konštatuje, že štatutárna činnosť KSČaS v podstate nie je a ani sa nemôže opierať o zásadu

rentability, má uspokojovať potreby všetkých miestnych skupín a obvodov, kym vlastné príjmy malí by byť určené na obohacovanie kultúrno-osvetových iniciatív miestnych skupín a obvodov.

6 Plenum navrhuje rozšíriť spoluprácu s Československým ústavom zahraničným, Maticou slovenskou a so slovenskými pohraničnými okresmi susediacimi s Oravou a Spišom a očakáva, že partneri KSČaS vyjdú v ústrety týmto návrhom.

7 V súhlase s rozhotnutiami stanov plenumu rozhodlo uskutočniť výročnú volebnú kampaň v miestnych skupinách KSČaS v období od októbra 1981 do marca 1982. Táto kampaň má za cieľ zhodnotiť doterajšiu prácu miestnych skupín, vypracovať ich pracovne programy, ktoré zodpovedajú novým úlohám a zvoliť delegátov na obvodné volebné schôdze. Všetky miestne skupiny sú povinné počas kampane zvýšiť počet členov, najmä z radov mládeže a žien. Plenum zaväzuje predsedníctvo ÚV, aby vypracovalo volebný poriadok, a po jeho prekonzultovaní v miestnych skupinách a obvodoch, zaviedlo do praxe.

8 Plenum zvolilo pri ústrednom výbere päťčlennú odbojársku komisiu: Adam Chalupec — predseda, Alojz Galuš, František Grobarczyk, Eugen Kott a Silvester Moš. V prípade potreby možno komisiu rozšíriť. Komisia vypracuje a predloží predsedníctvu ÚV svoj pracovný poriadok.

Plenum odporúča všetkým obvodným výborom KSČaS vytvoriť komisie pre otázky žien — členiek KSČaS.

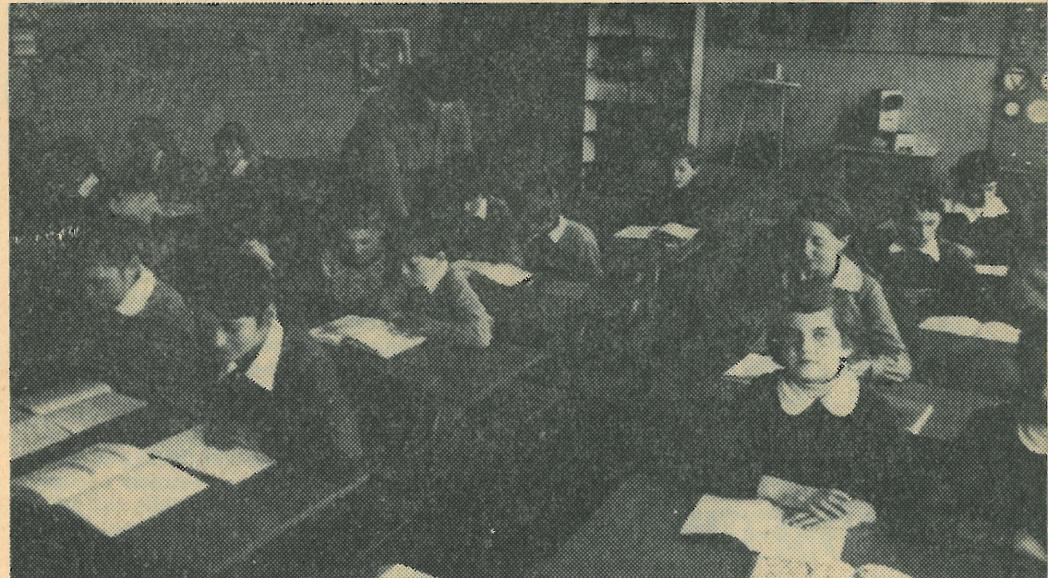
9 Plenum zaväzuje tajomníka ÚV k zvýšeniu pracovnej úrovne sekretariátu ústredného výboru a takému zorganizovaniu práce obvodných výborov a miestnych skupín, ktoré by zabezpečila plnú realizáciu programu pôsobnosti KSČaS v roku 1981. Zároveň schváli smernice pre sekretariát ÚV, ktoré tvoria integrálnu časť tohto uznesenia.

Plenum sa opäťovne obracia na mestské orgány v Krakove o súrnu výmenu miestnosti doterajšieho sídla ústredného výboru — ktoré sú v katastrofálnom stave — aby vyhovovali potrebám KSČaS.

Plenum vyzýva všetkých členov a funkcionárov Spoločnosti, aby prijali schválené rozhotnutia a podporili ich aktívnu tvorivou prácou.

3. Zasadnutie ÚV KSČaS

Krakov, 15. marca 1981.

Takýchto škôl by sme chceli mať viac. Na snímke: na hodine slovenčiny v Dolnej Zubrici, ktorú vede kr. Angela Kulaviaková

Folklórny súbor MS KSČaS z Jurgova — chvíľka oddychu počas pobytu v Detve. Oravské ľudové kapely — medzi nimi chýrni Vengrínovci z MS KSČaS v Pravorek

MATUŠKY

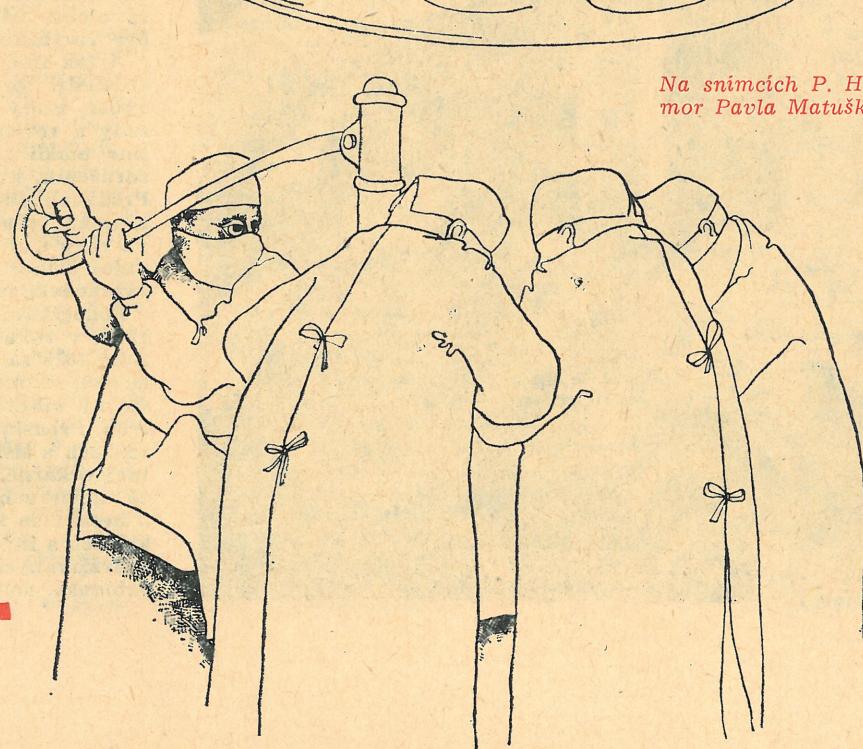
jen etile di až obniki i v mat se až v sko red ázky e v

čočku kreslil pracné obrázky tužka dostať se s nimi až do katalogu festivalu humoru a satiry v Gabrovu. Počasné radě príatel karikaturistů před k jednodušší perokresbě. Ta mu umožňuje úspornější vyjádření a zaručuje větší sdělnost.

Proč se Pavel Matuška rozhodl věnovat tvorbě úsměvných obrázků i nádi?

Domyšlím se, že humor lidem moc pojedá. Je to podle mne balzám na den neprijemnosti. Zústává totiž pravdu, že život neprestáva být směšný i když se lidé radují."

T.A. ORBIS

Na snímcích P. Hořejšího kreslený humor Pavla Matušky

čitatelia redakcia

ZO ZASADNUTIA PREDSEDNÍCTVA ÚV

Prvé tohorečné zasadanie predsedníctva Ústredného výboru Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Polsku sa konalo 14. marca v Krakove.

Správu o činnosti Ústredného výboru KSČaS od posledného zasadania predsedníctva prednesol tajomník ÚV kr. A. Andrašák. Uvedol v nej doterajšie kroky a opatrenia Spoločnosti pre reálaciu návrhov 2.

Clenovia predsedníctva podrobne preskúmali správu o finančných príjmoch a výdavkoch Spoločnosti za rok 1980, ktorú prednesla kr. Mária Ziembová a konštatovali, že finančný rozpočet v m.r. na kultúrnu činnosť a všetko, čo s ňou súvisí, teda i na vybavenie súborov a klubovní, neuspokojujil potreby KSČaS. Finančnú činnosť vo veľkej miere stážilo aj to, že korektúra rozpočtu na rok 1980 bola schválená príliš neskoro a prostriedky poukázane na účet ÚV až 30. decembra m.r.

Prítomní krajania sa oboznámili s návrhom finančného rozpočtu Spoločnosti na rok 1981 a navrhli rozšíriť niektoré položky v tomto rozpočte a uviesť v ňom aj ďalšie podujatia, ako napr. organizovanie vystáv, sláčikové kurzy a pod.

Účastníci zasadania navrhovali, aby vlastné príjmy miestnych skupín, získané z členských príspevkov a kultúrnych podujati, ostávali v celku v MS ako finančný prameň obohacujúci ich činnosť, pričom tieto príjmy budú evidované na ústrednom výbere. Predsedníctvo zaviazalo sekretariát ÚV, aby predložil tento návrh na finančný obor ministerstva na schválenie.

Predsedníctvo pozorne preskúmalo pracovný program na rok 1981 a zároveň konštatovalo, že tento program bude reálny len v prípade, keď Spoločnosť obdrží finančné prostriedky v súlade s prihláseným návrhom. Pracovný program na tento rok sleduje upevňovanie kolektívnych foriem práce, pričom do popredia sa dostáva činnosť miestnych skupín, zabezpečenie realizácie návrhov a postulatov 2. zasadania ÚV, kultúrna výmena medzi jednotlivými MS, spolupráca so slovenskými kultúrnymi ustanoviznami a neustála starostlivosť o rozvoj vyučovania materinských jazykov.

V tomto roku treba zároveň zorganizovať stretnutia krajanov s delegátmi na VI. zjazd KSČaS na tému realizácie uznesenia tohto zjazdu.

Predsedníctvo sa oboznámilo s výsledkami stretnutia zástupcov Spoločnosti s ná mestníkom ministra osvety a výchovy Czeslavom Banachom a odpovedou Odboru všeobecného vzdelávania tohto ministerstva, ktorá vyšla oproti našim požiadavkám, ako aj odpoveďou Kuratória osvety a výchovy v Nowom Sączi, ktorú zhodnotilo kritický a svoje stanovisko predložilo na plenárnom zasadani. Postoj predsedníctva potvrzuje aj aktuálny stav slovenského školstva na Spiši a Orave (správu o tom uverejňujeme v Živote č. 3 na str. 10).

Účastníci zasadania predsedníctva sa taktiež oboznámili s odpoveďou Odelenia kultúry a umenia Vojvodského úradu v Nowom Sączi a výsledkami porady v Nowom Targu (publikujeme v Živote č. 3 na str. 8—9) a podrobne prerokovali spôsob realizácie dohodnutých otázk v miestnych skupinách. Za týmto účelom ústredný výbor vypracuje dvojjazyčné inštrukcie a budú zvolané obvodné schôdzky.

Predsedníctvo naďalej trvá na stanovisku, že pre potreby MS v Dolnej Zubrici treba pridelit miestnosť v tamjsom kultúrnom dome.

Predsedníctvo zaviazalo sekretariát

ústredného výboru, aby vypracoval odpovede na písomné stanoviská ústredných a vojvodských orgánov v súlade s postojom zaujatým na zasadani. Predsedníctvo naďalej trvá na stanovisku dôslednej realizácie všetkých prihlásených návrhov a postulátov.

Na zasadani sa tak tiež široko diskutovalo o odbojárskej problematike. Predsedníctvo zaviazalo sekretariát ÚV, aby pripravil ankety na tému aktuálneho stavu členstva našich krajanov v ZBoWiD-e, ktorú treba rozosláť všetkým účastníkom protifašistického odboja, a zároveň zabezpečiť prihlášky všetkým odbojárom, ktorí sa budú uchádzať o členstvo v tejto organizácii.

V súvislosti s kritickým stavom sídla ústredného výboru v Krakove, ktoré nezodpovedá bezpečnostným predpisom, predsedníctvo preskúmalo prihlásené kandidátury, ktoré prijalo a rozhadlo, že ústredný výbor sa obráti na OZS MS o zvýšenie počtu miest na miemohumanitných odboroch.

DOMINIK SURMA

ČIERNA HORA

V minulom roku sa v Čiernej Hore od Jurgova konali tri schôdzky miestnej skupiny KSČaS, ktorá má 80 členov. Na týchto schôdzkach sme diskutovali o organizačných otázkach, ako aj o nedostatkach v klubovni, do ktorej by sme potrebovali skrine na knihy, spoľačenské hry a gramofón. Najmä skrine na knihy sú veľmi potrebné, keďže naša klubovňa je otvorená denne od 18.00 do 22.00 hod. a knihy sú v súkromných domoch, kde si ich musíme chodiť vypožičiavať.

Na našich krajančských schôdzkach sa diskutovalo aj o otázkach týkajúcich sa vyučovania slovenčiny, ktoré zatiaľ u nás neexistuje, hoci vlni boli ohlášené zápisu na toto vyučovanie od 15. februára do 15. mája 1980. Preto v tomto roku naša miestna skupina plánuje predovšetkým podniknúť všetky možné kroky, v tom aj rozhovory s rodicmi a učiteľmi, aby sa v našej škole začal vyučovať slovenský jazyk.

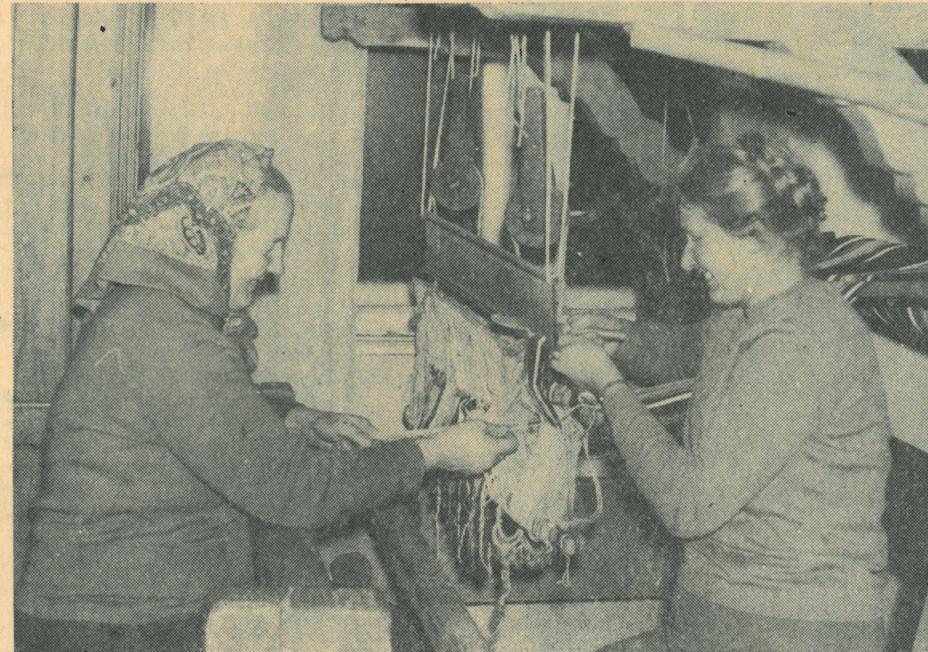
Checeli by sme tiež uskutočniť nábor nových členov KSČaS. Plánujeme aj dve členské schôdzky a tri schôdzky výboru MS.

SEBASTIAN MLYNARČÍK

VARŠAVA

Miestna skupina KSČaS vo Varšave zavŕšila vlnu prvý rok svojej pôsobnosti. Za toto obdobie sa organizačne strelila, rozšírila svoju členskú základňu a súčasne zlepšila kontakty medzi členmi, čo má veľký význam v

Na takýchto krosnach sa voľkedy skoro v každom dome na Spiši a Orave tkalo sukno, plátno, behúne a pod. Dnes sa ešte behúne pre vlastné potreby budú na objednávku Cepelie. Na snímke: krajanky Helena Maskalová a Anna Špernová z Kacvina prevliekajú osnovu cez brdo a nitelnice.

DÔLEŽITÉ UPOZORNENIE pre krajanov odbojárov

V súvislosti s požiadavkami Kultúrnej Spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku, vojvodské orgány v Nowom Sączi rozhodli, že „odbojári — členovia KSČaS, ktorí sa uchádzajú o členstvo v ZBoWiD-e alebo odbojársku chartu, majú podávať žiadosti podložené dokumentmi do Vojvodského výboru ZBoWiD v Nowom Sączi prostredníctvom Ústredného výboru KSČaS v Krakove.“

Preto žiadame všetkých krajanov — odbojárov, nien zo Spiša a Oravy, ktorí nám doteraz neposlali žiadnu anketu:

1. Boli ste prijati do ZBoWiD-u a máte odbojársku chartu?
2. Bol váš návrh odmietnutý, kedy a prečo?
3. Chcete alebo nechcete sa uchádzať o členstvo v ZBoWiD-e a odbojársku chartu? Máte doklady alebo prehlásenia svedkov?

Potrebuje prihlášky?

Prosíme o odpoveď aj tých krajanov — odbojárov, nien zo Spiša a Oravy, ktorí nám doteraz neposlali žiadnu anketu.

Odpovede posielajte na adresu ÚV KSČaS, 31-024 Krakov, ul. Szpitalna 38/8.

Krajania, ktorí sa uchádzajú o členstvo v ZBoWiD-e alebo odbojársku chartu majú predložiť: potvrdenie o účasti v bojoch s fašizmom vydané Ministerstvom národnej obrany PLR alebo ČSSR buď potvrdenie o pobytu v zajateckom tábore, potvrdenie o tom, že neboli trestaní, vydané Ministerstvom spravodlivosti PLR, životopis a dve fotografie. V prípade uchádzania sa len o odbojársku chartu stačí jedna fotografia.

podmienkach tak veľkej aglomerácie ako je Varšava. Dnes má varšavská MS 40 členov, ktorí si riadne plnia svoje povinnosti a majú vyrovnané členské.

V minulom roku sa konali dve členské schôdzky a tri zasadania výboru MS, venované o.i. spracovaniu modelu pracovného programu a organizačným záležitosťiam, v tom problematike miestnosti pre klubovňu, potrebe zvýšenia členského a pod. Mimoriadne slávnostný raz malá schôdza v júni, na ktorej členovia MS dostali členské legitímacie.

V nastávajúcom období sa v súlade s pracovným programom položí hlavný dôraz na zaktivizovanie všetkých členov v krajančskej pôsobnosti. Zároveň malá by sa zlepšiť spolupráca miestnej skupiny s Československým kultúrnym a informačným strediskom, aby sa — súhlasne s ustáleným programom — všetci členovia MS mohli plne zúčastňovať na kultúrnych podujatiach organizovaných týmto strediskom. Pracovný plán na tento rok predvíva, sa možrejme, aj ďalšie rozšírenie členskej základne, pravidelné uskutočnenie schôdzky MS, organizovanie vlastivedných zájazdov po okoli hlavného mesta a ďalšie podujatia.

J.S.

PEKELNÍK

Miestna skupina KSČaS v Pekelníku patrí medzi priemerné, keď ide o počet členov, ktorých má 50. Ale plánuje-

me v tomto roku nábor ďalších osôb do našej Spoločnosti.

Výbor MS sa v minulom roku zišiel dvakrát a prediskutoval organizačno-kultúrne otázky. Vlani pri našej MS bol založený päťčlenný mládežnický hudobný súbor, ktorý vede kr. Jozef Kolodej. Súbor plánuje vystúpenia v Pekelníku, ale rád by vystupoval aj v iných obciach.

Pri našej MS je klubovňa, ktorá je otvorená dvakrát v týždni, v stredu a nedeľu od 18.00 do 21.00 hod. V klubovni sa schádzajú predovšetkým mladí krajania a deti, aby si prečítali slovenské časopisy a knihy.

Na základnej škole v našej obci sa nevyučuje slovenčina, hoci by si to krajania želali. Pokusil sa o to aj predsedka MS kr. Rafáč, ktorý chcel vec prerokovať s riaditeľom školy, avšak dvere boli pred ním zavreté. Vyžaduje si to intervenciu ÚV KSČaS.

Checeme, aby nás súbor často vystupoval. Zároveň mienime pozvať k nám aj súbory z iných MS na Orave a Spiš.

ANTON RAFÁČ

ŽIACKE DRUŽSTVO V JABLONKE

Staré slovenské príslovie hovorí, že remeslo má zlaté dno a obchod zlatý vrchnák. Toto príslovie sa potvrdilo aj v našej škole.

Vo februári 1975 na konferencii profesorov a učiteľov z lycie a základnej osmročnej školy so slovenským vyučovacím jazykom bolo založené žiacke družstvo a zvolený vedúci. Konferenciou pedagogickej rady viedol riaditeľ mgr. Jerzy Janas, ktorý vtedy konštatoval, že založenie bufetu v našej škole má za úlohu učiť žiakov sporívosti a vôle, rozvážne zaobchádať s peniazmi.

A tak sme začali prácu. Náskôr sme spomedzi prihlásených žiakov zvolili výbor, ktorý mál dohliadať na prácu rady a revíznej komisie. Našu činnosť sme mohli začať vďaka rodičovskému združeniu, ktoré nám požičalo 3000 zl. Predávali sme pečivo, malinovku, cukrárske výrobky, zošity a perá a pod. Po roku sme dlh vrátili a mohli sme v našej činnosti pokračovať s vlastnými vypracovanými prostriedkami.

Po dvej rokoch, že sme prácu začíname 17-ti; v roku 1976 nás už bolo 32 a do roku 1978 sa naše rady rozšírili do 200 členov. 12. marca 1981 nás žiacky družstevný bufet dosiahol zisk 100 000 zl. Predstavte si, že len na žemliach, rožkoch a šiškach, odoberaných z miestnej pekárne, na malinovke, ktorú sme zo začiatku brali od p. Czesława Kojsa a neskôr zo sôdovkárne, ako aj na cukrárske a iných cukrárskej výrobky obdržiavanych z obchodov č. 11 a 14 v Jablonke, sme zarobili toľko peňazi.

Checem touto cestou podakovať za spoluprácu predsedom a dodávateľom z gminného družstva GS, vedúcemu a pracovníkom pekárne, predavačkám a vedúcim obchodov s pečivom, obchodov č. 11 a 14, pracovníkom a vedúcemu Družstevnej banky. Nemožno opomenúť ani našich bývalých a terajších žiakov z lycea a základnej osmročnej školy so slovenským vyučovacím jazykom, ktorí sa na činnosť družstva aktívne podielali. Sú to: Anna Polušová, Bogusława Dworszaková, Angela Kojsová, Magdaléna Haláčová, Alojz Ruská, Česlav Wajda, Alžbeta Ratajová, Janina Zachemská, Lídia Obrytaczová, Alžbeta Dzialeková, Zbigniew Grzybacz, Tadeusz Dziedzic, Mieczysław Fiedor, Helena Ratajová, Angela Radecka, Juraj Omylák, Eugén Kasprzak, Andrej Kozub, Stanislav Jablonický, Stanislav Zborek, Margita Modláková, Mária Krzysiaková a ďalší členovia nášho žiackeho družstva.

J. HALÁČ

PRIVITANIE JARI V JABLONKE

Naša základná škola so slovenským vyučovacím jazykom v Jablonke už po tretíkrát slávnostne uvítala príchod jari. Kým v predošlých rokoch nám počasie neveľmi žičilo, tentokrát boli krásne, slnečné, bezveterne dni. Kiežby tieto dni boli predzvestou krásneho leta.

Naša slávnosť sa začala na scéne školského amfiteátra predstavením Letorostov od Pavla Országha-Hviezdoslava, ktoré predviedli žiaci našej školy. V predstavení vystúpili žiaci: Kristína Kadlubová, Mária Kryškávová, Bohuslava Modláková a Marta Paniaková — ako sedmikrásny, Mária Jablonská, Mária Machajová a Margita Sperláková ako fialočky, Dorota Čeluchová a Janina Zboreká v úlohe snežienok, Alexander Zgama ako podbel, Bohuslav Sonček v úlohe chlapca hľadajúceho jar a Tadeáš Novák ako vretienko.

Po tomto vystúpení sme sa pobrali v spoločnom sprievode so žiakmi zo základnej školy č. 1 a osobitnej škole k zubrickému mostu na rieke Orave. Na čele sprievodu šli žiaci nesúci vyzdobenú Morenu — symbol zimy. Na moste sme zaspievali niekoľko slovenských a polských piesní, zapálili Morenu a nakoniec sme ju hodili do rieky Oravy a s ňou aj rôzne palicíky, prútiky a vetyčky ozdobené farebnými stužkami a kvetmi. So zimou — Morenu sme sa rozlúčili slovami: Morena, Morena, bola si studená; mrazy, snehy, lady, idú s tebou už do vody... Hura!

J.H.

NOVÁ BELA

Vela sa hovorí na schôdzach miestnych skupín na Spiši a Orave, všade tam, kde žijú Česi a Slováci, o kultivovaní národných kultúr a ľudových tradícií a potrebe angažovať mladých do ochotnickej činnosti vo folklórnych súboroch a divadelných krúžkoch. Môžem s uspokojením povedať, že u nás na Spiši sa ochotnícka pôsobnosť pekne vyvíja napr. v miestnych skupinách v Novej Belej, Krempachoch alebo Nedeci. Veľmi kladne treba oceniť novobelštíckych ochotníkov, ktorí zaradili do svojho programu starodávny obyčaj párania peria. Všetci sa tomu tešili. Veľmi ráde boli najmä novobelštíckej krajanke, že sa aj na ne pamätalo a mohli vystúpiť na predstavení spolu s mladými členmi ochotnickeho súboru.

Ochotnícke hnutie sa teda rozvíja, len je veľká chyba, že na nás akosi zabúdajú — aspoň tak bolo doteraz — vojvodské a gminné kultúrne strediská, že pokulháva spolupráca s našou Spoločnosťou v kultúrnej oblasti. Súbor predsa existuje preto, aby svoje umenie mohli predviesť čo najširšiemu okruhu divákov. Teda malí byť pozývané na rôzne kultúrne podujatia, ktorých je predsa hodne v našom vojvodstve. Pamäťam sa ako vedení kapeley, že volávali sme vystupovať častejšie, v rôznych častiach Poľska, no a samozrejme na Slovensku. Predstavili sme sa vo Wroclavi, v Gdansku a inde.

JOZEF MIRGA

ZIVOT

NIE DOCIERA
DO CZYTELNIKÓW

MINISTERSTVO ŁĄCZNOŚCI
PLAC MAŁACHOWSKIEGO 2
00-940

Redakcja Czasopisma
„Żivot”
Warszawa

Nasz znak PRK-422 Data 31.03.1981 r.

W związku z interwencjami Redakcji w sprawie nie doręczania czasopisma „Żivot” przez niektóre urzędy pt. na terenie Spiša i Orawy. Ministerstwo Łączności uprzejmie informuje, że system doręczania prasy na terenach wiejskich nie uległ zmianie.

Doręczyciele wiejscy mają obowiązek doręczania wszystkich tytułów prasy zamówionej w prenumeracie pocztowej jak też zamówionej bezpośrednio u wydawcy a nadchodzącej pod tzw. opaską, pod adresem prenumeratora.

Z załączonych pism Dyrekcji Okr. PiT w Krakowie oraz zainteresowanych urzędów pt. wynika, że, przedpłaty na czasopismo przyjmowane były bez ograniczeń i będą doręczane zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Uzyskane dodatkowe telefoniczne wyjaśnienia z DOPiT odnośnie nie doręczania wymienionego czasopisma na terenie miejscowości Lipnica Mała, Oravka oraz Podwilk wskazują, że w miejscowości:

- Podwilk — czasopismo jest doręczane wg zgłoszonej listy prenumeratorów
- Lipnica Mała — zamówienie zgłoszone bezpośrednio do Redakcji na nazwisko Wiktoria Smreczak w ilości 30 egz. Zgodnie z tym zamówieniem czasopisma te nadchodzą pod opaską na adres w/w. W tej sytuacji Ministerstwo Łączności nie znajduje uzasadnienia do doręczania tej prasy przez doręczyciela.

Załączca się równocześnie pisma nadane przez DOPiT Kraków w przedmiotowej sprawie.

Zal. 5

WICEDYREKTOR DEPARTAMENTU
MGR EUGENIUSZ RYCHCIK

Až z 14 miejscowości poinformowano nas, že czytelnicy naszego czasopisma nie otrzymali jeszcze (t.j. do połowy marca br.) stycznioowego numeru „Żivota”. W tych miejscowościach — Frydman, Lapsze Niżne, Lapsze Wyżne, Falsztyn, Czarna Góra, Jurków, Trybsz, Niedzica Zamek, Podwilk, Harkabuz, Lipnica Mała, Chyżne, Piekielnik i część wsi Jablonka w woj. nowosądeckim — doręczyciele nie chcą bez dodatkowego wynagrodzenia roznić prenumeratorem Żivot.

Jesteśmy za tym, aby doręczyciele roznoszący nasze czasopismo otrzymali premię z tego tytułu jak i z tytułu propagowania czytelnictwa naszego „Żivota”. W przeszłości — m.in. w ubiegłym roku — przyznaliśmy skromne nagrody doręczycielom z tego terenu, który jako teren górski jest szczególnie uciążliwy w pracy doręczyciela.

Trzeba jednak przypomnieć, że służbowym obowiązkiem doręczycieli na terenach wiejskich jest dostarczanie prenumeratorem czasopism, w tym również „Żivota”. I wypełnianie tego obowiązku nie można uzależniać od jakichkolwiek dodatkowych premii czy nagród.

Poniżej publikujemy niektóre listy czytelników poruszających sprawę nie doręczania „Żivota” naszym P.T. Czytelnikom przez doręczycieli oraz wyraźne stanowisko w tej sprawie Ministerstwa Łączności. Czytelników naszych prosimy o bieżące informowanie nas, jeżeli doręczyciele nie roznoszą „Żivota” zgodnie z powinnością służbową. Ponieważ kolejne numery „Żivota” opóźniają się nadal, będziemy wysyłać jedem ukazujący się kolejny numer na adres przewodniczących kół TKCiS listem poleconym dla zorientowania krajanów kiedy czasopismo nasze wydrukowane.

MALÁ LIPNICA

Checem Vám oznámiť, aká je u nás situácia s poštou. Keď som zbierať peniaze na predplatné Života, doručiteľ sa mi smial a hovoril, že on nebude roznášať tie exempláre. Roznáša tým čítateľom, od ktorých sám získal predplatné. Obaja nás doručiteľia získali málo predplatiteľov, lebo nechcú roznášať časopis zadarmo.

A teraz niečo o našej pošte. V minulom roku doručiteľ robil nasledovne. Tým predplatiteľom, ktorých som získala ja, dával Život raz jednému a inokedy druhému. Nikdy neroznášal časopis podľa zoznamu. Ľudia mi vytýkali, že som vzala peniaze za predplatné a Život nedostávajú. Preto som sa tento rok rozhodla, že sama budem roznášať Život tým 40 predplatiteľom, ktorých som získala. Už skôr má doručiteľ strášil, že Život bude pre nich prichádzať balený osve a po ceste sa môže stratiť. Ja mu neverím. Myslím, že bude prichádzať podľa zoznamu. Kým u nás nebude iný doručiteľ, rozhodla som sa roznášať sama.

Rozprávala som sa s našimi doručiteľmi. Hovorili mi, že boli na schôdzi, kde im ich nadriadeni poviedali, že su povinni roznášať Život iba tým predplatiteľom, ktorých sami získali a iným nemusia. Podobne je aj v Podvilku, o čom mi hovorila Mária Gribáčová. Dodala, že aj v Podvilku Život leží na pošte a neroznášajú ho.

Otázku doručiteľov treba rozhodne nejak vyriešiť. Srdečne vás zdravím.

Pišem Vám ešte raz. Totiž dnes máme už polovicu apríla a ešte sme nedostali februárové číslo Života. Ľudia sú znepokojení, každý sa ma pýta, keď príde naš časopis a ja neviem, aká je príčina. Je to veľmi osemetná situácia, lebo teraz, keď som sa rozhodla sama roznášať Život, nakolko to doručovatelia nechcú robiť — časopis neprichádza. Pred ľuďmi vyzerá ako dajáká cigánka, vedľa zozbierala predplatné a ľudia Život nedostávajú. Trochu sa aj hanbím, ale to predsa nie je moja vina. Urobte, prosím, niečo, aby sme nás časopis dostávali pravidelne!

VIKTÓRIA SMREČÁKOVÁ

HARKABUZ

Citatelia časopisu Život z Harkabuza sa obracajú na redakciu, aby vysvetlila otázky predplácania Života. Ide o to, že naši čitatelia predplácajú tento časopis a chceť ho pravidelne dostávať bez žiadneho doplácania za doručovanie. Skutočnosť je však iná. V januári Život vôbec neprišiel. Všetci sa pýtajú doručiteľov, kde je Život. Doručiteľ kludne odpovedá, že za doručovanie tohto časopisu mu nikto neplatí, preto ho nebude roznášať. Pýtame sa, či čitatel, ktorý si predplátil časopis Život, má za jeho prinášanie platí doručiteľovi? Je to súrna vec, preto prosíme o konkrétnu odpoveď pre poštové úrady, aby neboli viacej takéto nedozumenia. V opačnom prípade sa vydliadky na získanie predplatiteľov na budúci rok značne zmenšia. Ja, ako propagátor, strácam autoritu medzi čitatelmi za tento nepriaradok, ktorý zavinil miestna pošta. Vinných treba vziať na zodpovednosť.

FRANTIŠEK HARKABUZ

ORAVKA

Vážená redakcia, obracam sa na vás s prosbou o kladné vybavenie nasledujúcej otázky.

Predplatil som 50 kusov časopisu Život, keďže Ľudia sa toho dožadovali, lebo chcel čítať Život. Na pošte prijali predplatné, ale na moje priezvisko, preto sám musím časopis roznášať. Na pošte mi oznámiť, že nemajú doručiteľa a nemá koho roznášať.

WŁADYSŁAW OTREBIAK

Naše intervencie

Nadále pozorujeme rozpor vo formálnom stanovisku Kuratória osvety a výchovy v Nowom Sączu a pravoxu zapisovania žiakov na vyučovanie slovenského jazyka.

1. V dopise kuratória Ústrednému výboru KSČaS (zo dňa 30. XII. 1980) o. č. čítame:

„Kuratórium oznamuje zápisu na vyučovanie slovenského jazyka v termíne predviadanom nariadeniami prostredníctvom gminných riadičov škôl a riadičstiev škôl na území Spiša a Oravy. Termín zápisov sa spravidla oznamuje aj redakciu tlačového orgánu KSČaS Život.

O tom, že sú tieto zápisu oznamované načas, svedčia o. i. informačné materiály uverejnené v spominanom časopise.“

2. Inšpektor z kuratória s. Ignacy Basta nám odpovedal, že termín zápisu na základných školach na Orave a Spiši je taký istý, ako v minulom roku, teda od 15. februára do 15. mája 1981 a Život ho môže uverejniť. Tento termín zápisov sme uverejnili v januárovom čísle a zopakovali sme ho v marecovo čísle Života.

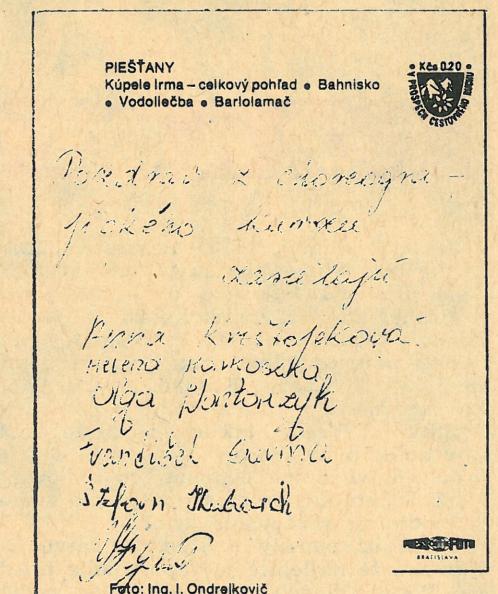
3. Naša čítateľka z Malej Lipnice meno a adresu v redakcií nám v liste zo 17. marca o. i. píše:

„Život som čítala, že zápisu na vyučovanie slovenského jazyka sa majú konáť od 15. februára do 15. mája. Rozprávala som sa s riadičom, aby oznámil zápis, ale mi povedal, že musí mať z kuratória nariadenie, akoby rozkaz na zapisovanie. Keď nebude mať takýto prikaz, neviem čo urobiť.

Mám okolo 10 detí, ktoré sa chceli zapisovať na slovenčinu. Bola som u riadiča dvakrát. Povedal mi, že zápis je taký istý, ako v minulom roku, ale neskôr, teda keď príde jar a riadičia nebudú môcť prísť, lebo nebudú mať čas.“

Naša čítateľka nás prosí o intervenciu v tejto veci u riadiča školy s. Wiesława Kuchtu. Intervenujeme v kuratóriu.

Sme toho názoru, že konanie kuratória musí byť vierochné. Musí sa absolvovať zhodovať to, o čom kuratórium píše Ústrednému výboru KSČaS a o čom informuje nás, s tým, čo nariaduje riadičom škôl. Musí byť taktiež kontrola plnenia nariadení. Čakáme na definitívne stanovisko kuratória v tejto veci.

ODIŠLA OD NÁS

Dňa 14. februára 1981 umrela vo veku 75 rokov krajanka KATARÍNA KOLODZEJOVÁ z Novej Belej. Vychovala 10 detí, v tom dve dcéry a 8 synov. Bola aktívnu členkou miestnej skupiny KSČaS v našej obci. Odišla od nás vzorná krajanka, manželka a matka.

Čest jej pamiatke.

MS KSČaS

Čo vieme o svätke?

Pamäťom sa, že pred vojnou sme ju na dedine často pili. Matka nám hovorila, že svätka je zdravá a mala pravdu, lebo obsahuje značné množstvo vitamínov zo skupiny B, ktoré chybovali môjmu pokoleniu. Obsahuje tak tiež, ale v menšom množstve, iné vitamíny: C, A, K a H. Svätka primiešavali do chleba. Správne tvrdí, že vďaka tomu bol chutnejší a dlhšie zostával čerstvý. Dodajme, že mal aj väčšiu výživnú hodnotu. Okrem toho svätka pridávali do niektorých polievok, napr. do zemiakovéj polievky, ktorej chutí si pamäťom, hoci odvtedy uplynulo už skoro pol storočia. Svätka, ktorú nespotrebovala vidiecka rodina, slúžila ako pokrm pre osípané a telatá. Dnes niektoré súkromné gazonovstvá dostávajú svätku v nespracovanej forme z mliekárne, ktorá ju dáva zdarma rolníkom. Toto tekuté krmivo sa však v Poľsku využíva iba v 35 percentoch. Takéto údaje uvádzajú rôzne pramene, ale mám pochybnosť, či nie sú prehnané. Totiž na súkromných gazonovstvach veľmi zriedkavo stretávam svätku z mliekárni. Zato častejšie sa stretávam s problémom otáry svätou biologického života v riečach, pričom páchateľmi sú mliekárne. Vylievajú „otrávu“, ktorá môže dať

obrovský úžitok ako krmivo a surovina pre potravinársky priemysel.

Zo svätky možno produkovať okolo 77 rôznych potravných článkov. Svätkové bielkoviny sú veľmi cenné a užitočné, najmä pre obohacovanie rastlinných produktov, ktoré obsahuje mezejecné rastlinné bielkoviny. V Poľsku vyrábame okolo 3 mld ton svätky, ale na hospodárské účely využívame sotva polovicu: 45 percent na krmoviny a iba 5 percent spracúvame priemyselne na potraviny. Čo sa robí so zbývajúcim časom tehto cennej zelenkovej tekutiny? Cennej, lebo tvorí okolo 80 percent celkového množstva mlieka používaneho pre výrobu a obsahuje okolo 50 percent suchej masy mlieka, 100 percent laktózy (cukru), skoro 100 percent vitamínov a okolo 25 percent bielkovin. Situácia je veľmi zlá! Iba malú časť sa zneškodňuje v drahých čistiarniach a ostatné množstvo svätky vteká do riek a jazier a znečisťuje prirodne prostredie. Aby sme si uvedomili veľkosť tohto znečistenia, možno ho prirovnati k znečisteniu, ktoré by za rok vytvorilo mesto s vyše troma miliónmi obyvateľov.

Najlepšie by bolo v našej hospodárskej situácii, keď si nemôžeme dovoliť investície, obhospodáriť svätku v nes-

pracovanom stave. Je to fakt, že keď sa dáva svätku ošípaným v množstve 10–30 litrov na kus, výdatne sa zvyšuje ich výhodný výrobok. Je to totiž vysokohodnotný výživný produkt a energetická hodnota 1 kg tohto výrobku sa odhaduje na 250 kcal, čo znamená okolo 0,8 krmovinovej jednotky. Teda svätka dobre nahradzuje jaderné a iné krmivá s vysokým obsahom bielkovin.

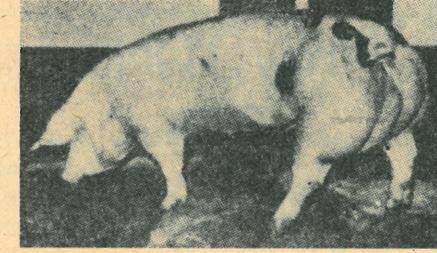
Na svete sa v stále väčšej miere využíva svätka pre potravinárské účely. Robia to krajinu, ktoré si môžu dovoliť výstavbu technologických liniek pre spracovanie tejto suroviny, nazývanej nesprávne vedľajším výrobkom. Robí sa to spravidla pri mliekárňach, keďže sa svätka nevypláca prevážať na väčšie vzdialenosť o.i. pre vysoké prepravné náklady. Najčastejšou formou spracovania svätky je zahustovanie a výroba svätkového prášku. Svetová výroba svätkového prášku dosahuje skoro 3 mln ton. Je to už významné množstvo v potravinárskom hospodárstve. Priemyselne vyspelé štáty spracúvajú týmto spôsobom skoro polovicu svätky. Z tohto prášku sa potom vyrábajú mnohé potraviny o.i. polievkové koncentráty, produkty nahradzujúce maslo, umelý med a dokonca umelé slepačie vajcia. Zoznam týchto výrobkov je dlhý, ale, žiaľ, nie u nás v Poľsku, hoci máme svätky veľa.

MB

ZAUJÍMAVOSTI

ADAMOV JABLKO? V Hailbonne (NSR) našli počas stavebných prác zaschnuté jablko, ktorého vek vede odhadujú na ok. 6 000 rokov. Má priemer 14 mm. Keď spadlo zo stromu, mohlo byť dvakrát väčšie. Pri dnešných odrodach toto prajabanko nemohlo byť teda príliš lákavé.

Po celé storočia sa ľudia usilovali zlepšiť rasy chovných ošípaných, ale najväčší pokrok zaznamenali v posledných desaťročiach. Napríklad v Dánsku pred 20 rokmi vypestovali krížením ošípanú, ktorá má o dva rebrá viac, teda aj viac mäsa. V Belgicku v posledných rokoch začali zavádzat do chovu novú, senzačnú rasu s deformovanou zadou časťou (na snímke) so štyrmi šunkami.

Človek a príroda

Máj tradične uznávame za najkrajší mesiac roka, skutočnej lásky a teplej slnečnej jari. Kiež by bol taký aj tento rok. Avšak máj nie je vždy taký pekný. Zo starých meteorologických kroník vyplýva, že v tomto mesiaci býva priemerne okolo 11 chladných dní, okolo 7 dňov s teplotou v máji je ok. +15°C. Za posledných sto rokov bol skoro dve tretiny májových mesiacov chladných, s teplotou nižšou ako mnohorocný priemer. Najchladnejšie z nich boli v roku 1964 a 18. mája 1973 s neočakávaným mrázikom -1,2°C. Zasa najteplejšie máje boli v rokoch 1931, 1937 a 1958, kedy teplota presahovala +30°C.

Prvé májové dni v minulom roku boli teplé a slnečné, ale už ďalšie chladné a zamračené s teplotami od 0 do +1 - 5°C. V piatok 9. mája prešla

na okoli Rzeszowa neobvykle prudká búrka s prietŕžou mračien. Za niekoľko minút zalialo dve dediny a vyše 1000 ha ornej pôdy. Kdeže je tá jar? — pýtalí sme sa v polovici mesiaca. V stredu 13. mája bolo na severe krajiny -1°C, v Zakopanom -3°C, na Snežke -5°C, a na Kasprowom Wierchu -7°C. Na východe Poľska pršalo a snežilo. Aj sv. Žofia nebola prialzivá, v tretej dekade naďalej vládla chladná tlaková výš znad Škandinávie. Po dĺhom období chladov 27. mája začala teplota postupne stúpať — od +13°C na severe do +20°C na juhu krajiny.

Starí rolníci hovorili, že: ak je máj mokrejší jún býva suchší, alebo aké je počasie na Urbána (25.V.), taká má byť jeseň; Pankrác, Serváč, Bonifáč (12., 13., 14.V.) sú studení záhradníci; studený máj, na poli raj; časté búrky v máji iba dobroru prorokujú.

Májové noce sú stále kratšie, deň sa značne predĺžil. 21. mája Slnko končí svoju púť v znamení Býka a prechádza do tretieho jarného znamenia zvieratnika — Blízencov. Na jarnom nebi je menej jasných hviezd, ako na nebi počas zimných večerov. V druhej polovici mája je viditeľný o.i. Merkúr na severozápadnej strane oblohy. Hneď po súmraku môžeme ešte pozorovať na večernom nebi jasné planéty: nízko nad západným obzorom nádherne žiarí Venuša, trochu vyššie najväčšia zo všetkých planét Jupiter. Možno taktiež spozorovať Saturn, ale bez jeho záhadných prsteňov, ktoré sú viditeľné iba cez obrovské teleskopy. Aj Pluto, posledná z planét, ktoré poznáme, nie je viditeľná holým okom. Bola objavená sotva pred ok. 40 rokmi na základe namáhavých a dlhodobých výpočtov. Táto planéta obieha okolo Slnka skoro vo vzdialosti 40-krát väčšej ako naša Zem. Dochádza k nej iba časť slnečného svetla, preto má aj výstižný názov Pluto, teda meno mytológického vládca podzemného kráľovstva. Pluto je pravdepodobne o polovicu menší ako naša zemegula a teplota na jeho povrchu dosahuje okolo -220°C. Rok na Plute trvá 250 zem-

ských rokov a deň je šesťkrát dlhší ako u nás. Pluto nemá vlastné satelity a okolo Slnka obieha po netypickej — elipsovitej dráhe.

Máj je vhodný mesiac na pozorovanie umelých družíc Zeme. Možno ich bez námaha pozorovať na bezoblačnom nebi každý večer, keď sa na niekoľko minút zahľadíme na oblohu. Pre pozorovanie musíme si zvoliť miesto podľa možnosti vzdialenosť od zdrojov svetla. V istom momente uvidíme „hviezdu“, ktorá sa dosť pomaly pohybuje po oblohe. Často sa stáva, že žiaria tejto „hviezdy“ sa menia a je niekedy skoro neviditeľná. Bude to jedná z umelých družíc Zeme, ktoré sa pohybujú vo výške niekoľko kilometrov nad našou planétou. Je viditeľná vďaka slnečnému lúčom, ktoré sa odrážajú od kovového povrchu družice. Zmena lesku vyplýva s pomáleho otáčania sa družice, čo spôsobuje, že raz je k nám obrátená širšou a o chvíli užšou stranou. Dnes sa počet nebeských telies obiehajúcich okolo Zeme, ktoré skonštruoval človek, odhaduje na niekoľko tisíc. Keď máme trochu šťastia a trpežlivosti, môžeme niektoré z nich vidieť.

MISO

Z KALENDÁRA NA – JÚN – ČERVEN

Na poli naďalej robíme pestovacie práce. Plejeme a oborávame zemiaky, pretrhávame cukrovú repu. Klíčiacu kukuricu chránime pred vtákmi. V druhej polovici mesiaca kosíme repku. Musíme ju kosiť opatrne, najlepšie ráno alebo večer. Zemiaky postriekávame proti pásavke zemiakovéj a zemiakovéj nákaze. Kosíme burunu, ktorá rastie na medziach, v priekopach a pri cestách, aby nezakvitla. Treba taktiež odstraňovať bodliaky, aby neostali na poli.

Jún je vhodným obdobím na budovanie sôl na siláž. Takéto nádrže musia do jesene vyschnúť, aby sa hodili na silážovanie krmív.

Treba už pomaly myslieť na žatvu. Nesmieme zabúdať, že najlepšie je vŕapniť polia hneď po žatve. Počas pilných žatevnych prác nemáme vela času, preto je najlepšie, ak si vápenné hnojivá zaobstaráme predtým. V ovocných záhradách ďalej postriekávame stromy a hnojíme dusíkatym, fosforečnými a draselnými hnojivami.

Tento mesiac a vôbec cez celé leto bojujeme proti muchám. Používame pritom chemické preparáty a predovšetkým, udržiavame poriadok na gazdovstve, tak v domácnostach, ako aj v hospodárskych budovách v celej obci.

Základom letného kŕmenia ošípaných mali byť najmä zelené krmivá. Tieto krmivá obsahujú potrebné živiny — bielkoviny, vitamíny a minerálne soli a okrem toho sú lacné. Zelené krmivá musia byť mladé, nezdrevnatene. Staršie, príliš vláknité rastliny ošípané nevyužívajú. Napr. lucernu treba dávať zvieratám pred pučaním a d'atelinu na začiatku obdobia pučania. Sladký vlčí bôb možno podávať dovtedy, kým sa neukážu prvé púčiky.

Zelené krmivá podávame ošípaným ihneď po skosení (nevyčakané) porezané a zmiešané s inými krmivami.

V lete základným zdrojom kŕnenia oviec mala byť pastvina. Na vypásanie treba využívať všetko, dokonca aj priekopy, strniská a pod. Ak nemáme pastviny — dávame ovciom na výbehu zelené krmivá v množstve 6 až 8 kg na kus. Na noc mali by dostávať slamu (do žlabu) v množstve 0,75 dkg na kus.

V období párenia treba baranom a ovciom dávať dodatočne seno a jaderné krmivá. Týka sa to tak tiež jahňat.

Ak sa nepostaráme o rovnomerné kŕnenie oviec, každá kríza v kŕnení sa odrazí na zhoršení kvality vlny.

V júni končíme kosbu sena. Na stálych lúkach, ktoré ležia v nižších polohách a sú vlhčie, rastú desiatky rôznych rastlín, od vysokohodnotných druhov trávy a bylinky až po burunu. Dobre je vedieť, čo máme na lúkach a čo robiť, aby sme podporili rozvoj užitočných rastlín a obmedzili výskyt buriny. Nie je to ľahké, lebo na starých lúkach máme do činenia s okolo sto rastlinami a na poliach (kde pestujeme obilie, okopaniny, priesmykné rastliny a iné) s okolo dvadsiatimi.

Stačí, ak budeme dozdržiavať niekoľko základných pravidiel, aby sme bez botanických štúdií dosiahli vysokú úrodu sena.

Prvým pravidlom je správne hnojenie. Lúčne rastliny, aby dali úrodu 100 q sena z jedného hektára, musia z pôdy dostať okolo 2,5 q dusíka, 0,7 q fosforu a 2 q draslika. Ročne dávky týchto zložiek musia byť spravidla vyššie, keďže rastliny ich nevyužívajú naraz napr. z vysievanych minerálnych hnojív. Fosforečné hnojivá sú v prvom roku využité v okolo 40%, draselné v ok. 80%, dusíkate vcelku. Avšak často prirodzené „bohatstvo pôdy“ môže znížiť požiadavky na minerálne hnojivá. Všetky lúky si však na rozdiel od fosforu

a draslika vyžadujú dusíkaté hnojenie. Ich dávka závisí iba od druhu pôdy — na minerálne pôdy treba 250 kg dusíka, na rašelinové — 150 kg na hektár. Práve hnojenie má vplyv na botanicke zloženie lúčneho porastu. Stáva sa tak preto, že hodnotné druhy majú väčšie požiadavky na tieživiny. Preto keď ich majú v pôde dostatočné množstvo, rozvíjajú sa rýchlo a vytvárajú z porastu mälo hodnotné druhy trávy, ostricu a mnoho burin.

Nadmerné dusíkaté hnojenie najlepšie využívajú vysoké druhy trávy, v súvislosti s čím ustupujú nízke druhy trávy a vikokveté rastliny. Vtedy je porast riedky a úroda nízka.

Druhým pravidlom je správne kosenie trávy. Najvyššiu úrodu sena dosahujeme pri trojnásobnej kosbe lúky, zase výživná hodnota krmivá je najvyššia pri štvornásobnej kosbe. Urýchlenie prvej kosby zvyšuje obsah bielkovín v sene. Najmenšiu úrodu dosahujeme pri dvojnásobnej kosbe, kedy prvý raz kosíme lúku až počas kvitnutia trávy. Vtedy je obsah bielkovín najnižší a vláknitosť rastlín najvyššia. Takéto seno je ľahkostraviteľné pre zvieratá. Treba teda skoro kosiť prvú trávu, lebo vtedy rýchlejšie vyrastá druhá.

Tretím pravidlom je sústavné, náležité ošetrovanie lúk. Začíname tieto práce na predjari, kedy opravujeme pripusty a melioračné priekopy atď. Po celom rok odstraňujeme krtoviská a vyrovnávame povrch. Ak je to možné, polievame lúky hnojovkou, na jeseň rozhadzujeme kompost, zemakovú vňať atď. O lúku sa vôbec treba staráť.

Ak splníme iba tieto základné rady, nebude treba zaorávať a dotatočne obsievať lúku preto, že sme mali vela dobrého sena.

S.D.

Na jar často prší a práve na daždové počasie, ale nie len, sa hodí tento kabát s veľkým protizáhybom vzadu a rukávmi zapinanými na patky. Na našom obrázku je kabát bledokávový.

AKÍ ĽUDIA DLHO ŽIJÚ?

V našej spoločnosti sa iba nevela ľudia dožívať sto rokov, ale všeobecne známe sú „oblasti“ dlhého života. Vilcabamba v Ecuádore, Kaukaz a provincie Hunza v Kašmire. Sú to tri horšké oblasti, kde ľudia manuálna práca a schopnosť pravidelne zdolávajú dlhé a ľahke trasy sú podmienkami existencie. Ľudia jedia pokrmy s nízkym obsahom tuku a bielkovín, bez akýchkoľvek chemikalií a prostriedkov proti kazeniu. Na psychický stav má vplyv stála aktivita, ovzdušie úcty k starším, silné rodinné zväzky a minimum emocionálnych stresov.

Prvou a základnou zásadou „programu dlhého života“ je teda radosť a uspokojenie z každej prežitej chvíle — bez ohľadu na to, ako dlho bude trvať život. Jacques Rousseau takto formuloval túto zásadu: Učme človeka skôr žiť, ako sa vyhýbať smrti; život nie je proces dýchania ale čin, stále používame zmyslov, rozumu, schopnosti — každej čiastke človeka, všetkého, čo nás námi uvedomovať si vlastnú existenciu.

Ná jar si radi ušijeme niečo nové. Chceme vám dnes navrhnuť dva komplety. Nohavice a k nim módný svetrik s originálou viazačkou v pásse. Na našom obrázku sú nohavice z jemne kockovaného látky, svetrik bledozeleň, kabelka a šál červené. Šaty sprava sú taktiež zelené, rovné, s dosť veľkým výstrihom a krátkymi rukávmi. Zasa kabátik má svetlé pásy takej istej farby ako šaty.

víš, že...

Profesor I. Brechman z Vladivostoku uverejnili zajímavé výsledky výzkumu kořene rostliny ženšen (ging-song), vyskytující se v Mandžusku, Koreji a Číně. Výtažek z kořene této rostliny zvyšuje odolnosť lidského organizmu proti stresom a současně psychickej a fyzickej možnosti. Napr. po minimálni dávke výtažku telegrafisté dělali o polovinu menej chyb a sportovci dosahovali lepších výsledkov.

Výtažek však není analeptikom a nepôsobí tak, ako ľetná známa farmaka tohto druhu, ktorá pôsobí krátce a často vyvolávať nebezpečné komplikace. Podľa ľetných zpráv, uvádených již pred päť tisici lety, je ženšen prostredkom na včerne mladí a dobrou kondicí.

Na Mliečnej ceste, kde vo vzdialosti ok. 30 000 svetelných rokov od Zeme sa vznáša obrovské mračno alkoholu. Jeho dĺžka — 10 svetelných rokov. Obsahuje viac alkoholu ako vyrabilo ľudstvo od začiatku dejín. Alkohol je v podobe rozriadeného plynu, ale keby sme ho skvapalnili a destilovali, jeho objem by dosiahol 1028 kubických kilometrov. Aspoň takto tvrdia odborníci pre výskum vesmíru.

My zato odporúčame umierenosť v priamych stykoch s alkoholom.

TAKÝ JE ŽIVOT...

PÁN TOM BRONITZ z Bostonu bol nadšený, keď dostal od manželky veľký dárček obviazaný červenou stuholou. Keď sa po dlhzej chvíli spod mnohých vrstiev elegantného papiera a stuh objavila malička figa, a kartička s textom: Každému, čo si zaslúžil, pocitil, že jeho hrdosť je bolestne uražená. Uražená hrdosť ho prinútila požiadat o rozvod...

JANUSZ RATZKE uverejnili v časopise Płomienie článok o hobby televíznej hviezdy p. Ireny. Priezvisko, žiaľ, chybuje. Koníček hviezdy spočíval v tom, že nerada platila dlhy, čo sa obvykle končilo súdnymi procesmi.

Na konci článku bola poznamka, že priezvisko chybuje preto, lebo článok bol napísaný v júli 1978. Lenže nemohol byt uverejný, lebo protektorem p. Ireny bol predseda TVP M. Szczepański. Za dva roky autor asi zabudol, ako sa volá hrdinka jeho článku?

KANADSKÝ CHIRURG z Winnipegu sa po brušnej operácii indiánskej pacientky rozhodol svojzáne ukončiť svoje dielo a ozdobil šev 30 perlami. To sa však nepáčilo mladej Indiánke z kmeňa Cree Elsie Milesovej. Nestačilo jej ani to, že chirurg ju odprosil. Žiada odškodenie tvrdiac, že nemieni tanec brušný tanec. Celá záležitosť je už na súde.

Humor

Hentá fiflena ma dostať o stotisíce korún!

— Akto to?
— Jednoducho. Má stotisicové veno keďom ju požadal o ruku, odmietla ma.

Manžel ma opustil pred desiatimi rokmi — vysvetluje novej susedke pani Zápražková.

— A tieto štyri drobné deti sú jeho?
— Áno. Viete, on sa mi prichádza z času na čas ospravedlníť.

Farmár orie na poli. Do pluhu je zapriahnutá jedna jediná kobyla, ale farmár neustále volá:

— Hyjé Karol! Hyjé Hnedko! Hyjé Černúšik! Hyjé Vranko!

— Prosím vás, — pýta sa ho muž, ktorý ide okolo, — prečo má ta vaša kobyla takto iných mien?

— Ako to, že takto? — hovorí farmár. — Má iba jedno, volá sa Bessy. Ale keď jej dám klapky na oči a potom volám takto iných mien, ona si myslí, že jej všetky tie ostatné kone pomáhajú.

Z indiánskej kuchyně

Většina klasických amerických jídel jak vařené nebo pečené kukuřičné pálice, pečený krocan, kandované brambůrky, kliková omáčka a řada dalších mají původ v indiánské kuchyni. První američtí kolonisté se museli od Indiánů naučit vařit z místních dostupných potravin a převzali také technologii přípravy pokrmů i koření.

Starý svět před objevením Ameriky neznal brambory ani kukuřici. Od Indiánů jsme se naučili pěstovat přes 80 různých druhů jedlých rostlin, např. rajčata, paprika, mnoho druhů fazolí, dýně, používat semena kakaovníku a další.

KOĽKO BY SME MALI VÁŽIŤ?

V Spojených štátach, ako vo všetkých vysoko rozvinutých krajinách na svete, priemerny obyvateľ žije v strachu pred nadmernou telesnou váhou. Milióny ľudu používajú rôzne odtučňovacie kúry, snažia sa prispôsobiť svoju váhu tradičným požiadavkam, podľa ktorých by človek mal vážiť približne takto kilogramov, koľko centimetrov nad jednom meter presahuje jeho výška.

Dnes lekári v USA sú toho názoru, že je to príliš nízka váha a pre udržanie optimálnej kondície a zabezpečenie dlhovekosti treba priemernú váhu zvýšiť o 10 až 20 percent v pomere k výšovým požiadavkám, aké platia dnes.

Dlhodobé výskumy totiž poukazujú, že táto vyššia váha ulahčuje organizmu boj s chorobou, v tom aj s rakovinou. Výskumy, ktoré zahrnuli okolo 6 miln osôb, dokázali, že najdlhšie žijú ľudia, ktorých výška v porovnaní s tradičnou normou bola vyššia práve o okolo 15–20 percent. Teda americkí lekári revidujú postupne svoje názory na váhu človeka. Nevyzývajú k tučnote, ale výrazne začínajú upúšťať od tendencie, ktoré odporúčajú stále odtučňovanie.

V máji už býva teplo, preto vám navrhujeme aj letné šaty. Na našom obrázku zlava — dvojdielne šaty s červenou pracej látka so šedou vzorkou. Všimnite si módne upravené ramená. Šaty sprava majú špicatý výstrih zapinaný na tri gombíky, krátkie rukávy do manžetky a všité vrecká na sukni.

Co je moderní?

Nejedná se o oblečení, ale o všeobecné tendencie, o styl. V západní Evropě např. v současné době není moderní opakování. Přestaly být moderní i diskotéky a diskotékový styl (např. trička se vzory a nápisů). Končí se jóga; motocyklové, kolařské a automobile závody ztrácejí fanoušky. Vrací se rock'n roll. Sportovní styl vítězi nad mládežnickým. Nejmodernější jsou pěši týry a dovolená na bicyklu nebo v horách. Stále oblíbenější je tenis.

Všetky tri modely na tomto obrázku sú biele červené. Táto farebná kombinácia bude počas tohto leta veľmi módná. Všetky súčasti odevov možno nosiť tak ako na obrázku, alebo meniť. Nie je však nutné, aby ste si dali ušít hned všetky tri. Tak isto módná bude kombinácia bielej farby s tmavomodrou.

RADY ■ PORADŇA ■ RADY ■ PORADŇA

Czytelnik ze Spisza zasypuje nas jakie zostaną wydane w najbliższym czasie akty prawne dotyczące gospodarki ziemią?

Przede wszystkim do końca tego roku Rząd wystąpi z projektem nowelizacji przepisów dotyczących obrotu ziemią. Przewiduje się w tym zakresie zniesienie zakazu zbywania nieruchomości rolnej, a w sprawach wielkości gospodarstwa powrót do norm ustrojowych określonych w dekrecie o reformie rolnej. Zostaną również uproszczone przepisy ograniczające podział gospodarstw rolnych, a także zniesione będą zbędne bariry formalne uniemożliwiające nabycie na własność nieruchomości rolnych przez osoby związane pracę z rolnictwem lub osoby zmierzające pod-

jąć pracę w gospodarstwie. Dotyczy to osoby, które dają gwarancje należnego prowadzenia gospodarstwa.

Również w terminie do końca br. rząd wniesie do Sejmu projekt ustawy o scalaniu gruntów. Ta ustanawia zniesie instytucję wymiany gruntów na rzecz jednostek gospodarki rolniczej — PGR, Spółdzielni Produkcyjnych czy SKR-ów. Zgodnie z protokołem porozumienia w Rzeszowie z dnia 18 lutego 1981 roku rząd zaleci terynowym organom administracji państowej niestosowanie do czasu wejścia w życie ustawy takich wymian gruntów. Do dnia 30 czerwca 1981 roku wprowadzone zostaną odpowiednie uzupełnienia w przepisach prawnych dotyczących Państwowego Funduszu Ziemi idące w tym kierunku, że dysponowanie takimi gruntami będzie podejmowane przy udziale przedstawicielsztwa rolników. Również od drugiego półrocza poczawszy,

dotacje i kredyty na zagospodarowanie ziemi będą przyznawane na jednakowych zasadach wszystkim sektorom rolnictwa.

W terminie do dnia 31 grudnia 1981 roku rząd wniesie do Sejmu projekt nowej ustawy o terenach budowlanych na obszarach wsi. Zgodnie z ta ustawą wyznaczanie terytoriów budowlanych i przyjmowanie ich na własność państwa odbywać się będzie przy udziale zebrania wiejskiego. Przy czym wysokość odszkodowania za przejmowanie ich na własność państwa odbywać się będzie przy udziale zebrania wiejskiego. Przy czym wysokość odszkodowania za przejmowane grunty musi odpowiadać interesom właścicieli przejmowanych gruntów a ceny za te grunta kształtuje się winny na poziomie cen wolnorynkowych. Dotychczasowy właściciel przejmowanych gruntów ma prawo do zachowania własności wybranych działy dla siebie oraz zstęp-

nych, jeżeli osoby te nie mają innych działy budowlanych. Dodajmy, że we wszystkich przypadkach bezprawnego lub krzywdzącego przejęcia nieruchomości — wchodzącej w skład indywidualnego gospodarstwa rolnego — na rzecz gospodarki społeczeństwa jest możliwe na wniosek osoby zainteresowanej — która złoży taki wniosek do wojewody w terminie do końca br. — dokonanie zwrotu tej nieruchomości lub jeżeli to jest niemożliwe dokonanie rekompensaty w formie nieruchomości zamiennej lub odszkodowania pieniężnego. Wymieniając najważniejsze planowane akty prawne w zakresie gospodarki ziemią dodajmy jeszcze, że do 31 marca 1982 roku rząd wniesie do Sejmu projekt nowelizacji ustawy o wywłaszczeniu nieruchomości, który uwzględniać będzie szczególną ochronę gruntów rolnych.

MB.

OSPODYFTRIA DROBIU

Choroba występuje w końcu lata, na jesieni i w zimie w wieku 3–12 miesięcy. Może również występować i w innych miesiącach, lecz wtedy nasilenie jej jest o wiele słabsze. Ospodyfteria występuje w dwóch postaciach: skórnej (ospowej) i dyferycznej. Zarażenie występuje przez stykanie się zdrowych sztuk z chorymi lub z takimi, które nie-

dawno przebyły chorobę (zarazek może jeszcze bardzo długo żyć w organizmie takich sztuk). Zarażenie może nastąpić także poprzez wodę, paszę czy grzedy, zanieczyszczenie odchodami lub piórami sztuk chorych. Zarazki mogą być przenoszone na zdrowe sztuki również przez pasożyty (wszoły i kleszcze). Przy postaci skórnej, występującej częściej u indyków, na powiekach, dzwonkach, grzebienniu, wokół oczu i okolicy dzioba powstają ospowe guzki żółtawego koloru. Guzki są różnej wielkości, czasami wielkości grochu. Postać dyferyczna trwa

1–3 tygodnie. W jamie ustnej i w garle chorego ptaka powstają brunatne błonki, które są bardzo trudne do oderwania. Po ich oderwaniu pozostają rany i następuje silne krewienie. Czasem błonki zatykają otwory nosowe i gardło, utrudniając oddychanie oraz jedzenie. U chorych ptaków występuje duszność, oddech staje się charczący. Ptaki potrząsają głową, kaszlą, kichają, aby w ten sposób usunąć błony. Czasem następuje śmierć z uduszenia lub jeżeli choroba trwa dłużej — z głodu. Dyferyczna postać choroby jest znacznie groźna.

H. MĄCZKA

ÚSPORNÁ BÁBOVKA, která se vždycky podáří. Předpis podala a vyzkoušela naše redakční kolegyně paní Steňa Sivinská.

Do kastrolu odměříme 2 sklenky vody, přidáme 3/4 kostky margarínu, 3/4 sklenky cukru a na mírném ohni asi 10 minut vaříme. Prochladić (ale tepé) vléváme do 2 sklenek mouky, v níž jsme promíchaly 1/2 kypřícího prášku do pečiva. Přidáme 2 celá vejce a dobře promícháme. Bábovkovou formu vymažeme zbylým margarínum, vysypeme moukou

nebo strouhanou houskou, vlejeme do ní těsto a v mírné troubě asi 45 minut pečeme. Prochladiou vyklopíme. Můžeme část těsta obarvit lžičkou kakaa, bábovka bude mramorová.

BRAMBOROVÉ ROH-LÍČKY: 30 dkg vařených oloupaných a prolisowanych brambor, 40 dkg hladké mouky, 1 vejce, 8 dkg cukru, 5 dkg margarínu, citr. kúra, sůl, pár lžíček mléka + 3 dkg drozdí. Zadláme těsto a necháme vykynout, upravíme rohlíky, potřeme rozlehaným vajíčkem a do zlatova upečeme.

DORTÍČKY: 15 dkg hladké mouky, 5 dkg cukru, 5 dkg

margarínu, lžíčka mléka, trochu pečivového prášku. Na vále vypracujeme těsto, rozválime, vykrajujeme asi 4 cm vysoká kolečka a do růžova upečeme. Prochladiá spojujeme krémem. Krém: 1/16 l mléka + krup. mouka — uvaříme hustou kaši. Utřeme 5 dkg margarínu s 6 dkg práškového cukru a po částečném přidávání prochladiou kaši. Dobré utřeme. Dörtičky můžeme ozdobit polevou. Krém ochutíme rumovou nebo mandlovou přichutí, citr. šťávou nebo kávou a stejně tak i polevou.

Pro naše venkovské hospodyně **ŠKVARKOVÉ PLACKY:** 12 dkg vepřových škvarků, 50 dkg mou-

ky (část hladké, část kruškové), 18 dkg sádra, 1/8 mléka + 2 dkg drozdí, sůl, 1 lžice bílého vína, 1 vejce.

Škvarky jemně usekáme. Na vále prosijeme mouku, rozsekáme do ní tuhé vepřové sádro, osolíme, opeříme, přilijeme vykynutý kvásek, vejce, víno a vypracujeme testo. Přidáme škvarky, vypracujeme a dvakrát přeložíme jako lístkové máslové těsto. Necháme vykynout. Rozválíme na 1 cm silné, vykrajujeme tvořítkem nebo sklenkou placičky, složíme je na suchý plech, potřeme vajíčkem a nožem lehce naznačíme mrázky. Placičky upečem v horké troubě do červena. Podáváme k čaji.

ŽIVOT

CZASOPISMO SPOŁECZNO KULTURALNE

00-372 Warszawa
ul. Foksal 13
Tel. 26-44-49

NEVIETE SI PORADÍT S RÓZNYMI TAZKOSTAMI A ZÁLEZITOSTAMI, KTORE VÁS ROZČUĽUJÚ? NAPISTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH CASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redaguje: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelny, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: Augustin Andrasák (Jabłonka), František Bednářík (Neva Biala), Alojz Biel (Zubrzyca Góra), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Alojz Galuš (Krempachy), Vladimír Hess (Lublin), František Chalupka (Nowa Biala), Bronisław Kanapčík (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Andrej Kucek (Lipnica Wielka), František Kurnát (Nowa Biala), Waclaw Luščianski (Zelów), Lídia Mšálová (Zubrzyca Góra), Lídia Mundúlova (Kuców), Ignác Nižník (Myślenice), František Paciga (Krempachy), Alžbeta Stojowska (Warszawa), Ján Spernoga (Warszawa), Ružena Urbánová (Gesiniec), Valerie Wojnarowská (Warszawa), Andrej Vaksmaný (Tribs), Andrej Vojtaš (Jurgów).

Tłumaczenia i korekta jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowská; tłumaczenia na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska; weryfikacja stylistyczna i korekta jęz. słowackiego — Ján Spernoga; red. techn. Mieczysław Pożarski; red. graf. Krystyna Iwanicka.

Nadesłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie zwraca. Wydawca: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

ADRES ZG TKCis: 31-624 Kraków, ul. Szpitalna 38, tel. 212-92.

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego i cały rok następny, do 10 marca na II kwartał roku bieżącego, do 10 czerwca na III kwartał i II półrocze roku bieżącego, do 10 września na IV kwartał roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartałnie 6 zł, półrocznicie 12, rocznicie 24 zł. Jednostki gospodarki społeczeństwa, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeraty w miejscowościach Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach zaś, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów.

Oddano do sklepu 7.IV.1981 r. Numer podpisano do druku 18.V.1981 r.

Druk: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 339. L-117.

PSYCHO-ZÁBAVA

MENO VEŠTI

KRIŠTOF — vážne, trochu kontroverzné meno, mierne tmavej farby.

Najčastejšie je tmavý blondín, tmavo-vlasý alebo brunet. Astenický typ, štíhly, vysoký alebo viac ako priemerné vysoký. Pochádza z dvoj- alebo trojdetnej rodiny, ale môže byť aj jedináčik. Býva najstarší. Od detstva ho matka príliš rozmaňáva, čo spôsobuje, že neskôr chorľavie na srdce, hrdlo, nervy. Matka výrazne nad nim dominiuje, preto sa v nôm vyvijajú tak kladné, ako aj záporné povahové črtky. Otca tráti pomerne skoro (rozvod, smrť). Schopný, inteligentný, pracovitý, usilovne sa učí, ale nie je biľovoč. Býva z neho humanista alebo matematik, fyzik, chemik, historik, ekonom, inžinier, technik s vedeckými sklonmi. Všobecne kladný typ, ale niekedy namyslený, vrtošívý s nerovnou a menlivou povahou. Rád viacej berie zo života a od ľudu, ako sám dáva.

Vysoko sa ceni a rád si namýšla. Vie šikovne využívať zamilovanú ženu, lebo je presvedčený, že jej robi veľkú lásku, keď sa dá milovať a zbožňovať. Ženie sa najčastejšie so škaredou ženou, len aby mu bola povoľná a mohol ju vládnúť. Jeho manželka hodne trpí, lebo jej svokra znepríjemňuje život. Pokorne to znáša, ale nakoniec sa vzbúri a rozhádza sa s manželom, hoci ho miluje.

Krištof má veľa šťastia v živote, zástava vysokú funkciu, alebo má vilu, auto atď. Má rád vážne, vedecké knihy a publicistiku. To isté sa týka hudby, divadla a filmu.

TADMÍR

snár

Verite snom? Nie? Ani my neveríme, ale predsa každý z nás sa niekedy pozrie do snára, aj keď sa pokladá za predsusok našich babičiek. Ostatne, ved' je to iba zábava. Tak teda, keď sa vám sníva:

KABÁT — mal by to byť podľa všetkých starých snárov veľvýznamný sen, ale závisí od toho, ako sa vám sníva. Napríklad vidieť vo sne svetlý kabát vraj znamená, že sa cítite neužívaný, zasa cierny kabát by mal znamenať, že čoskoro budete mať príležitosť vyniknúť v povolení. Ked ste vo sne mali oblečený veľmi drahý a pekný kabát — môžete zanedbať väčší finančný prijem. Môže to byť odmena v práci, neocakávané dedičstvo alebo peniaze z iného zdroja. Možno sa vám však snívalo, že ste mali oblečený pritesný kabát — dajte si pozor, vraj to znamená, že sa dostanete do reči, keď si nedáte pozor na svoje konanie. Zasa byť vo sne oblečený do roztrhaného kabátu malo by znamenat, že sa môžete vlastnou neužavenosťou dostat do zlých finančných pomorov. Ale možno sa vám snívalo, že ste dostali kabát do daru. Mal by to byť dobrý sen a mal by znamenat, že vás obšťastní cudzí človek. Máte sa zanedbalo ženíť? Ak áno a ak sa vám snívalo, že ste videli prať kabát — vraj to znamená, že dostanete pracovitú ženu. Ale vidieť vo sne kabát plný škvŕn, podľa všetkého znamená, že vás niekto ohovára. Obliekať si vo sne kabát malo by znamenat, že zádelno vás čaká veľká radosť v súkromnom živote.

TEGET predovšetkým pre ženy

AKÉ MÁTE VÝHLIADKY VO SVOJOM MANŽELSTVE?

Pri každej otázke si zvolte odpoved', ktorá je najbližšia vašmu názoru.

Počet bodov:
 a) aké sú výsledky jeho práce? 5
 b) musela by som si to rozmyslieť 3
 c) možno by som si ho vzala 1
 d) určite by som to neurobila 0

Vydarili by ste sa opäť za svojho manžela, aj keď viete aký je, ale má povolenie a aké sú výsledky jeho práce?

Rástli ste so svojimi rodičmi alebo ste mali nejakých súrodencov?

**a) bola som sama 3
 b) mala som sestru 0
 c) mala som brata 1
 d) mala som viacerých súrodencov 0**

Zoznamujete sa radi s novými ľuďmi alebo je vám milšie, keď sa okruh vašich priateľov nemeni?

**a) želala by som si, aby všetko zostalo po starom a nič sa nemenilo 3
 b) chcela by som sa zoznamovať so stále novými ľuďmi 5
 c) malé zmeny nikdy nezaškodia 0
 d) najradšej sa stretnavam so starými 1**

**b) chcela by som sa zoznamovať so stále novými ľuďmi 5
 c) malé zmeny nikdy nezaškodia 0
 d) najradšej sa stretnavam so starými 1**

Pokúšate sa zlepšovať domáce prostredie alebo dokladate čistotu za dôležitejšiu ako útulnosť?

**a) maximum svojho volného času venujem tomu, aby doma bolo stále krajsie 1
 b) keď mám čas, snažím sa zlepšovať svoju domácnosť 0
 c) rámná dôležitejšia robotu, ako sa zaobrat zlepšovaním svojej domácnosti 1
 d) zo všetkého najdôležitejšia je pre mňa čistota 3**

Paničiáte sa ešte, či vás v deľstve otcov rozmaznával alebo vás vychovával prísný?

**a) otec ma nikdy nerazmaznával, bol prísný 1
 b) dosťávala som od neho všetko, na čo som pomysla 1
 c) občas bol pre mňa dobrý a niečo mi priniesol 5
 d) trochu ma rozmaznával 3**

Domnievate sa, že vaš partner vie oceniť vaše schopnosti?

**a) nenachádzam u neho užanie 0
 b) vie, čo dokáže 0
 c) myslím, že častejša pochvala by mi nezaškodila 3
 d) občas ma pochvali 1**

Ste spokojná so svojou finančnou situáciou, alebo by sa mala zlepšiť?

**a) vôbec nie som spokojná 5
 b) peniaze mi celkom stačia 1
 c) nikdy mi niesťačia peniaze do výplaty 0
 d) som spokojná 3**

HODNOTENIE:

30 BODOV A VIACEJ: vaše manželstvo je skôr zaujmovým zväzkom, zásadne nie je to vzhľah dvoch milujúcich sa ľudí. Behom spoľahlitého života sa vo vašom vzťahu vytvorili trhliny. Pri istej dĺžke obojsstrannej tolerancie, trpeľivosti a pochopenia sa však môže manželstvo opäť uprevní.

15—29 BODOV: vaše manželstvo možno klasifikovať ako dobré. Obaja sa snažíte nájsť základnú cestu. Vždy sa vám podarí najsiť nastáva vhodný čas na cestovanie, nákupy a zábavu. Mladí môžu očakávať novú známost, starší ľudia zlepšenie zdravia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — pre osoby narodené v tomto dni sú vás hodný čas na cestovanie, nákupy a zábavu. Mladí môžu očakávať novú známost, starší ľudia zlepšenie zdravia.

23.7.—23.8.) — mnohí môžu očakávať radosťné dni a šťastie v láske. Partner, ktorý sa druhé světové války zničil ľodstvo veľkého chana.

Z vraku lodí, ktoré plných 700 let ležely pod vodom, bolo vynesené na povrch jíž mnoho cenných predmetov z porcelánu, fajánsu a mongolského mete.

Pomyslí se o zvednutí celých lodí.

KAREL ŠPINDLER

Uvažovali ste niekedy o tom, či viac pracujete vy alebo vaš partner?

a) iste viacaj pracuje manžel 1

b) samozrejme ja pracujem viac 5

c) každý z nás má svoju prácu 0

d) moju prácu sa vždy podeľuje 3

Myslite si, že vám manžel dáva na domácnosť zo svojej výplaty dosť peniaz?

a) je to prilis málo 5

b) málokedy mi to stačí 3

c) vcelku dobré s tým vychádzam 0

d) musí to stačiť 1

Máte dojem, že sa vás partner často zaujíma o to, ako sa staráte o svoj vzhľad?

a) táto otázka ho vobec nezaujíma 5

b) nikdy som si to blízke nevšimla 1

c) velmi ho to zaujíma 0

d) občas sa zmiení, že by som sa mala viačej starat o svoj vzhľad 3

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BLÍŽENCOV (21.5.—21.6.) — Ľudia narodení v tomto dni sú vám očakávať zlepšenie zdravia a povýšenie v zamestnaní. Zasa iní dostanú prijemný list alebo malý balík.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — pre osoby narodené v tomto dni sú vás hodný čas na cestovanie, nákupy a zábavu. Mladí môžu očakávať novú známost, starší ľudia zlepšenie zdravia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ LEVA (23.7.—23.8.) — mnohí môžu očakávať radosťné dni a šťastie v láske. Partner, ktorý sa druhé světové války zničil ľodstvo veľkého chana.

Z vraku lodí, ktoré plných 700 let ležely pod vodom, bolo vynesené na povrch jíž mnoho cenných predmetov z porcelánu, fajánsu a mongolského mete.

Pomyslí se o zvednutí celých lodí.

KAREL ŠPINDLER

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VAH (24.9.—23.10.) — mnohí môžu počítať s úspehom v povolaní, tento mesiac bude zvlášť priznivý pre ženy, ale odporúčame, aby ste venovali svojim deťom viac ako inokedy.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ ŠKORPIONA (24.10.—22.11.) — niektorí nadviažu mniché bezvýznamne známosti. Tento mesiac je dobrý na cestovanie, sobáše a návštěvu přibuzných, najmá starsích, ktorí na vás čakajú.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ STRELCA (23.11.—21.12.) — tí, ktorí naposledy boli nemoči, môžu očakávať zlepšenie zdravia, ale pod podmienkou, že nebudú piť prilis veľa alkoholu. Večeru bude mestiac priznivý.

ZOROZCA (22.12.—21.1.) — tento mesiac nejdokonec ani typ muža Mastrioianho. Na jedno však nezabudnite: keď žijete spoju v tak dokonalom spolužívani, môžete sa stať jednotvarne. Preto by ste sa mali niekedy postarať o prijeme rozprálenie a zažitky.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VODNÁRANA (21.1.—18.2.) — tento mesiac musíte byť veľmi opatrní, možno totiž očakávať hádky a spory v rodine, najmá medzi súrodomi. Dajte si pozor, aby hádky nekončili rozhodom.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ VODNÁRANKY (19.2.—20.3.) — mnohí ľudia môžu očakávať vysoký príjem v rodine, najmá medzi súrodomi. A mlatomanželmi. Čas vhodný na cestovanie.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RYB (21.3.—20.4.) — tento mesiac musíte byť veľmi opatrní, možno totiž očakávať hádky a spory v rodine, najmá medzi súrodomi. Dajte si pozor, aby hádky nekončili rozhodom.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ ŠKORPIONA (21.4.—20.5.) — mladých ľudí menšie skialmanie v láske, ale nebudu dlho smutit. Ostatní prežijú tento čas v súlade s rodinou. Mali by ste pomyšliť na susedov, ktorí potrebujú vašu pomoc.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ BLÍŽENCA (21.5.—21.6.) — Ľudia narodení v tomto dni sú vám očakávať zlepšenie zdravia a povýšenie v zamestnaní. Zasa iní dostanú prijemný list alebo malý balík.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ RAKA (22.6.—22.7.) — pre osoby narodené v tomto dni sú vás hodný čas na cestovanie, nákupy a zábavu. Mladí môžu očakávať novú známost, starší ľudia zlepšenie zdravia.

OSOBY NARODENÉ VZNAMENÍ LEVA (23.7.—23.8.) — mnohí môžu očakávať radosťné dni a šťastie v láske. Partner, ktorý sa druhé světové války zničil ľodstvo veľkého chana.

Z vraku lodí, ktoré plných 700 let ležely pod vodom, bolo vynesené na povrch jíž mnoho cenných predmetov z porcelánu, fajánsu a mongolského mete.

Pomyslí se o zvednutí celých lodí.

KAREL ŠPINDLER

ELEKTRONICKÁ HOREČKA. Známa japonská firma uvedla na trh nový druh lekárského teplomeru: elektronická obrazovetka pracuje na dvoju stříbrných, mimoriadne trvanlivých minicláncích. Teplomer podáva teplotu tela s přesností do 0,01 stupně a stupnice je od 34 do 43°C.

USPECH. Jedna z rozhlasových stanic v Novém Yorku vysíala divadelní hru, v nich se v určitých chvílích ozývalo štekání psa. Neštekal však pes, ale imitátor zvieračích hlasů Ralph Ford. Za několik dní přišel do rozhlasu baletček s sukryvinkami a gumovou kostí od starší dámky, která v přiloženém dopisu prosila, aby byl obsah baletku předán pejskovi, který vystoupil v představení. — Ten pejsek stěkal tak, jako stěkají můj milovaný jezevčík, který už nežil — napsala dojatá dama. Bylo to největší úspěch Ralpha Forda.

HUMOR • HUMOR

NEUE BERLINER ILLUSTRIERTE — Berlin

KROKODYL — Moskva

SENZACE. Skutečnou senzací se stalo nálezení na mořském dnu nedaleko Nagasaki sedemdesať dvou vraků lodí, ktoré tvorili loďstvo Kubilajchana. V roku 1281 podnikli ze svími Mongoly vä-

rá je najbližšia vašmu názoru.

Počet bodov:

a) aké sú výsledky jeho práce? 5
 b) musela by som si to rozmyslieť 3
 c) možno by som si ho vzala 1
 d) určite by som to neurobila 0

Rástli ste so svojimi rodičmi alebo ste mali nejakých súrodencov?

**a) bola som sama 3
 b) mala som sestru 0
 c) mala som brata 1
 d) mala som viacerých súrodencov 0**

Zoznamujete sa radi s novými ľuďmi alebo je vám milšie, keď sa okruh vašich priateľov nemeni?

**a) želala by som si, aby všetko zostalo po starom a nič sa nemenilo 3
 b) chcela by som sa zoznamovať so stále novými ľuďmi 5
 c) malé zmeny nikdy nezaškodia 0
 d) najradšej sa stretnavam so starými 1**

Pri každej otázke si zvolte odpoved', ktorá je najbližšia vašmu názoru.

Počet bodov:

a) aké sú výsledky jeho práce? 5
 b) musela by som si to rozmyslieť 3
 c) možno by som si ho vzala 1
 d) určite by som to neurobila 0

Rástli ste so svojimi rodičmi alebo ste mali nejakých súrodencov?

**a) bola som sama 3
 b) mala som sestru 0
 c) mala som brata 1
 d) mala som viacerých súrodencov 0**

Zoznamujete sa radi s novými ľuďmi alebo je vám milšie, keď sa okruh vašich priateľov nemeni?

**a) želala by som si, aby všetko zostalo po starom a nič sa nemenilo 3
 b) chcela by som sa zoznamovať so stále novými ľuďmi 5
 c) malé zmeny nikdy nezaškodia 0
 d) najradšej sa stretnavam so starými 1**

Pri každej otázke si zvolte odpoved', ktorá je najbližšia vašmu názoru.

Počet bodov:

a) aké sú výsledky jeho práce? 5
 b) musela by som si to rozmyslieť 3
 c) možno by som si ho vzala 1
 d) určite by som to neurobila 0

Rástli ste so svojimi rodičmi alebo ste mali nejakých súrodencov?

**a) bola som sama 3
 b) mala som sestru 0
 c) mala som brata 1
 d) mala som viacerých súrodencov 0**

Zoznamujete sa radi s novými ľuďmi alebo je vám milšie, keď sa okruh vašich priateľov nemeni?

**a) želala by som si, aby všetko zostalo po starom a nič sa nemenilo 3
 b) chcela by som sa zoznamovať so stále novými ľuďmi 5
 c) malé zmeny nikdy nezaškodia 0
 d) najradšej sa stretnavam so starými 1**

Pri každej otázke si zvolte odpoved', ktorá je najbližšia vašmu názoru.

Počet bodov:

a) aké sú výsledky jeho práce? 5
 b) musela by som si to rozmyslieť 3
 c) možno by som si ho vzala 1
 d) určite by som to neurobila 0